



รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ปัญหาของไทยในการเข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วย
การคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของ
การแสดงออกทางวัฒนธรรม: ประเด็นด้านวัฒนธรรม

จัดทำโดย นางสาวสุทธินิ ยาวะประภาส
รหัส 1067

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 1
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ประจำปี 2552
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ



รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

**เรื่อง ปัญหาของไทยในการเข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วยการ
คุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออก
ทางวัฒนธรรม: ประเด็นด้านวัฒนธรรม**

จัดทำโดย นางสุทธิณี ยาวะประภาส
รหัส 1067

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 1
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ประจำปี 2552

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาได้จัดทำรายงานส่วนบุคคลฉบับนี้ภายใต้เงื่อนไขกรอบเวลาที่จำกัดเพื่อเป็นกรณีศึกษา และเข้าใจปัญหาของไทยในการเข้าร่วมในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรมในประเด็นด้านวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อหาแนวทางการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานให้เกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

ผู้ศึกษามีความซาบซึ้งและขอขอบพระคุณบุคคลทุกคนที่มีส่วนช่วยให้การศึกษารั้งนี้ลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (นายวิระ โรจน์พจนรัตน์) และ เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (นางฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร) ที่ให้เวลาอย่างเต็มที่ในการอบรมหลักสูตร นบท. รุ่นที่ 1 ขอขอบคุณเพื่อนข้าราชการในสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลประกอบการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อนข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่ปฏิบัติราชการแทนในช่วงที่ติดการอบรมหลักสูตรนี้

ในส่วนของกระทรวงการต่างประเทศ ผู้ศึกษาขอแสดงความขอบคุณผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ (นางสาวจันทร์ทิพา ภูตระกูล) และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนที่ให้การดูแลและอำนวยความสะดวกอย่างดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาการอบรม

ในการนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ เอกอัครราชทูต เพ็ญศักดิ์ ชลารักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู และรองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา รัตนมงคลมาศ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตลอดจนให้ความรู้และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อรายงานส่วนบุคคลฉบับนี้

ขอรำลึกถึงพระคุณบิดา (นายพยนต์ ยาวะประภาส) อดีตผู้พิพากษาศาลฎีกา ผู้ล่วงลับและมารดา (นางอานวยเพ็ญ ยาวะประภาส) อดีตอาจารย์หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนวัดสุทธิวราราม ผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดู และเป็นกำลังใจให้เสมอมา ขอขอบใจเบน ลูกรัก ที่ให้ความเอาใจใส่แม่โดยตลอด

ท้ายที่สุดขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น นบท. รุ่นที่ 1 ที่ได้ให้มิตรจิตและความเอื้ออาทรอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาที่อบรมร่วมกันประมาณเกือบๆ สองเดือน

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร		ง
กิตติกรรมประกาศ		ฉ
สารบัญ		ฉ
บทที่ 1	บทนำ	1
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์	4
	1.3 ขอบเขตการศึกษา	5
	1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	6
บทที่ 2	แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
	2.1 สถานะของอนุสัญญา	7
	2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
	2.3 สรุปกรอบแนวคิด	12
บทที่ 3	ระเบียบวิธีศึกษา	13
	3.1 ประเภทของการศึกษา	13
	3.2 วิธีการเก็บข้อมูล	13
บทที่ 4	ผลการศึกษาวิจัย	16
	4.1 ภูมิหลัง	16
	4.2 ผลการประชุมของคณะทำงานขององค์การยูเนสโก	16
	4.3 ผลการประชุมผู้เชี่ยวชาญ	17
	4.4 ผลการดำเนินงานของฝ่ายไทย	18
	4.5 เนื้อหาของอนุสัญญา	20
	4.6 สรุปประเด็นปัญหาหลัก	22
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	26
	5.1 สรุปผลการศึกษา	26
	5.2 ข้อเสนอแนะ	27
บรรณานุกรม		30
ภาคผนวก	อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลาย ของการแสดงออกทางวัฒนธรรม	31
	ประวัติของผู้เขียน	60

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

เกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรม

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรม (Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions) อยู่ภายใต้การดำเนินงานของ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO องค์การยูเนสโก ถือเป็นองค์การระหว่างประเทศองค์กรแรกที่ส่งเสริมให้ชาติต่างๆ เห็นความสำคัญในเรื่อง การอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง

องค์การยูเนสโก ได้ตระหนักถึงเป้าหมายที่สำคัญ ที่จะต้องผลักดันให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างวัฒนธรรมที่แบ่งแยกหรือแตกต่างกัน เพื่อมนุษย์จะไม่ต้องจำกัดขอบเขตในกลุ่มวัฒนธรรมของตน หากแต่สามารถแบ่งปัน หรือเรียนรู้ซึ่งกันและกันในความหลากหลายของวัฒนธรรมต่างๆ ในโลก นอกจากนี้ องค์การยูเนสโกยังตระหนักว่า วัฒนธรรมของแต่ละชาติแต่ละเผ่าพันธุ์ ต่างก็มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันสมควรได้รับความคุ้มครอง และการส่งเสริมการแลกเปลี่ยน เพื่อให้มีความเข้าใจ และความเคารพซึ่งวัฒนธรรมของกันและกัน

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมและคุ้มครองความหลากหลายของวัฒนธรรมและเพื่อให้มีการกำหนดกรอบนโยบายทางวัฒนธรรมที่จะส่งเสริมความหลากหลายและสงวนไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ องค์การยูเนสโกจึงได้ดำเนินการจัดร่างอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรม (Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions) และได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการจากประเทศสมาชิก เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2548

อาจกล่าวได้ว่าการจัดทำอนุสัญญามีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศทางด้านวัฒนธรรมใหม่ เป็นความร่วมมือของการแสดงออกทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะปรากฏอยู่บนสื่อหรือเทคโนโลยีประเภทใดจะไม่อยู่ภายใต้การค้าสินค้าหรือการค้าบริการตามปกติได้ ทั้งนี้ อนุสัญญาไม่ได้ครอบคลุมทุกๆแง่มุมของความหลากหลายทางวัฒนธรรม หากแต่มุ่งสร้างความตระหนักที่ว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (cultural goods and services) เป็นสิ่งที่บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ คุณค่า และความหมาย จึงไม่อาจมองเป็นสิ่งที่อยู่กลุ่มเดียวกับสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป

นอกจากนี้ อนุสัญญายังวางหลักประกันว่ามาตรการหรือนโยบายใดๆที่ประเทศสมาชิกจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรมจะไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เช่น การแสดงออกและการสื่อสารอย่างเสรี ซึ่งสอดคล้องกับ

“ปฏิญญาสากลว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม” (Universal Declaration on Cultural Diversity) ในการนี้ประเทศสมาชิกไม่เพียงแต่ต้องคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนการแสดงออก และการเผยแพร่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเท่านั้น หากแต่ต้องวางมาตรการอันสมควรในการ ยอมรับและเปิดกว้างต่อวัฒนธรรมอื่นๆ ของโลกด้วย

อนุสัญญาฉบับนี้ให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกในการพิจารณาและกำหนดสถานการณ์พิเศษที่ การแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมในอาณาเขตของประเทศนั้นตกอยู่ในความเสี่ยง อยู่ในอันตรายร้ายแรง หรือมีความจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข หรือป้องกันอย่างเร่งด่วน ประเทศสมาชิกสามารถจัด มาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันและสงวนไว้ซึ่งการแสดงออกทางวัฒนธรรม ในสถานการณ์ เช่นนั้นได้ นอกจากนี้ อนุสัญญานี้ยังยอมรับการมีอำนาจอธิปไตยของประเทศสมาชิก ในการกำหนด นโยบายทางวัฒนธรรมและน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ

สิทธิและข้อผูกพันของประเทศสมาชิกภายใต้อนุสัญญาฉบับนี้จะต้องได้รับการเคารพและ ปฏิบัติตามอย่างเต็มรูปแบบ เมื่อมีการตีความกับอนุสัญญาอื่น ให้นำบทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับนี้ เข้าร่วมพิจารณาดูด้วย จึงนับได้ว่าอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการ แสดงออกทางวัฒนธรรมมีความสำคัญกับปัจเจกบุคคลและสังคมในทุกหมู่เหล่า เนื่องจากอนุสัญญา มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางวัฒนธรรมของปัจเจกบุคคลและสังคม และในขณะเดียวกัน มีการเปิดรับวัฒนธรรมอื่นอย่างมีดุลยภาพ ดังกล่าวมาแล้ว บรรดาศิลปิน และผู้สร้างสรรค์ผลงาน ทางวัฒนธรรม ตลอดจนชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องก็จะได้รับประโยชน์จากอนุสัญญา

อนึ่ง ประเทศกำลังพัฒนาที่ยังไม่สามารถสร้าง และเผยแพร่การแสดงออกทางวัฒนธรรม ได้ อนุสัญญานี้ก็จะให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ เช่น การให้เงินอุดหนุนอย่างเป็นทางการ การให้ กู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ การให้ความช่วยเหลือในการพัฒนานโยบายและการน่านโยบายไปปฏิบัติ เป็นต้น ประเทศสมาชิกทั้งหลายมีข้อผูกพันที่จะต้องสร้างบรรยากาศให้การแสดงออกทางวัฒนธรรมของ สตรี ชนกลุ่มน้อยและ ชนพื้นเมือง เป็นที่ยอมรับด้วย

เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของอนุสัญญาในประเทศไทย

ในส่วนของประเทศไทย อนุสัญญามีประเด็นที่ทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่อาจ ไม่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ได้แก่

1. คำนิยามของ cultural goods and services ใน Article 4.4 มีความหมายที่กว้างและคลุมเครือ มากเกินไป ทำให้ไม่สามารถแยกแยะระหว่างสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมกับสินค้าและบริการ ทั่วไป ซึ่งอนุสัญญาอนุญาตให้ภาคีอุดหนุนหรือใช้มาตรการคุ้มครองสินค้าทางวัฒนธรรมได้ ทำให้ เกรงว่าบางประเทศอาจฉวยโอกาสให้การอุดหนุนสินค้าทั่วไป โดยอ้างว่าเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมได้ เช่น ให้การอุดหนุนสินค้าเกษตร โดยอ้างว่าเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม เพื่อเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามความตกลง

ทางการเกษตรของ WTO ที่กำหนดให้สมาชิกต้องลดภาษีและลดการอุดหนุนสินค้าเกษตร รวมทั้งห้ามสมาชิกอุดหนุนสินค้าเกษตรเกินกว่าระดับที่ได้ผูกพันไว้ ดังนั้น จึงต้องพิจารณากำหนดคณิยามของ cultural goods and services หรือ สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ให้ชัดเจน และครอบคลุมเฉพาะที่เป็นวัฒนธรรมอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถแยกแยะสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และสินค้าและบริการทั่วไปออกจากกัน ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการฉวยโอกาสที่กล่าวมาข้างต้น

2. Article 6.2 (d) และ Article 8 ของอนุสัญญา อนุญาตให้ประเทศภาคีใช้มาตรการส่งเสริมและปกป้องความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการใช้มาตรการปกป้อง แต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดและกติกาในการใช้มาตรการดังกล่าว ในขณะที่ความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและความตกลงว่าด้วยมาตรการปกป้องของ WTO กำหนดขอบเขตและกฎเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวอย่างเคร่งครัด จึงมีความเป็นไปได้สูงที่ภาคีจะใช้มาตรการภายใต้อนุสัญญา ในลักษณะที่บิดเบือนหรือเพื่อกีดกันทางการค้า โดยขัดกับความตกลง WTO ซึ่งจะกระทบต่อผลประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศของไทยโดยตรง จึงควรพิจารณากำหนดรายละเอียดขอบเขตและกฎเกณฑ์ในการใช้มาตรการต่างๆ ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้ภาคีใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อกีดกันทางการค้า

3. Article 20.1 (b) กำหนดว่า ในกรณีที่อนุสัญญาฉบับนี้ขัดกับความตกลงอื่น เช่น ความตกลง WTO ก็ให้นำบทบัญญัติของอนุสัญญาเข้าร่วมพิจารณาด้วย ข้อบทนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากกระทบต่อผลประโยชน์ทุกเรื่องของไทยใน WTO โดยตรง อีกทั้งจะมีผลกระทบต่อความตกลงอื่นที่เป็นภาคีสมาชิกอยู่

เกี่ยวกับการศึกษาปัญหาของไทยในประเด็นด้านวัฒนธรรม

ด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาในการศึกษา ผู้ศึกษาซึ่งมีประสบการณ์ในหน้าที่ในฐานะข้าราชการกระทรวงวัฒนธรรมจะศึกษาเฉพาะปัญหาของไทยในการเข้าร่วมอนุสัญญาในประเด็นด้านวัฒนธรรม คือความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม เนื่องจากต่างสังคมต่างวัฒนธรรม สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมย่อมแตกต่างกันไป

กรอบแนวคิด

ผู้ศึกษาทำการศึกษากรอบแนวคิดของอนุสัญญาในเรื่องการแสดงออกทางวัฒนธรรมซึ่งมุ่งเน้นประเด็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม โดยศึกษาจากการอธิบายคำว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมในบริบทของต่างประเทศและของประเทศไทย ทั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการประชุมของคณะกรรมการฯ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เอกสารออนไลน์ เอกสารงานวิจัย ตลอดจนการใช้ประสบการณ์ตรงอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษารุ่นนี้

สรุปและข้อเสนอแนะ

สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเป็นประเด็นใหม่ในกรอบความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ภายใต้การผลักดันขององค์การยูเนสโกและในท่าทีของบางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส และแคนาดา ได้สร้างความตระหนักว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บ่งบอกอัตลักษณ์ คุณค่า และความหมาย จึงไม่อาจมองเป็นสิ่งที่อยู่กลุ่มเดียวกับสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป

ในส่วนของประเทศไทยซึ่งมีปัญหาของความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ได้ผลสรุปว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) งานมรดกวัฒนธรรมและวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อมูลค่าทางเศรษฐกิจ อาทิเช่น งานพิพิธภัณฑสถานดนตรีและศิลปะการแสดง การละคร การจัดแสดงนิทรรศการภาพเขียน สิ่งพิมพ์และหนังสือ การจัดงานออกร้าน การจัดงานโครงการต่างๆ การแสดงมวยไทย ฯลฯ

2) งานวิสาหกิจวัฒนธรรมขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีพื้นฐานจากหัตถกรรมพื้นบ้านและวิถีชีวิต เช่น งานศิลปาชีพ งานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และ อาหารไทย ฯลฯ

3) งานสื่อโสตทัศนที่ใช้เนื้อหาทางวัฒนธรรม อาทิ บทเพลง ภาพยนตร์ รายการวิทยุโทรทัศน์ เกมส์ การ์ตูน มัลติมีเดีย แผ่นเสียง ซีดี และ การโฆษณา เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อไทยสามารถตอบโจทย์และเข้าใจประเด็นปัญหาของความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมแล้ว หากประเทศไทยให้สัตยาบันกับอนุสัญญาดังกล่าว ก็น่าจะเกิดผลดีในมิติใหม่ของความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ยังประโยชน์ดังต่อไปนี้

1) การเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว น่าจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสังคมมนุษยชาติ ในการที่จะทำให้การแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองให้สามารถสืบทอดต่อไปยังอนุชนรุ่นหลังได้อย่างมั่นใจ

2) อนุสัญญามุ่งส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมและการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ซึ่งนับเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะเป็นผลดีและมีความสำคัญในระยะยาวต่อประเทศที่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว

3) อนุสัญญาเป็นความตกลงระหว่างประเทศฉบับแรกที่กำหนดให้ประชาคมระหว่างประเทศ ส่งเสริมและคุ้มครองวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและคุ้มครองวัฒนธรรมไทย

4) ภาคีจะได้รับประโยชน์จากความร่วมมือและสนับสนุนด้านเงินทุน รวมทั้งการแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศด้านการคุ้มครองและส่งเสริมวัฒนธรรมจากการเป็นภาคีอนุสัญญา รวมทั้งประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษจากอนุสัญญา

5) ประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่น่าจะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณีประเพณีและวัฒนธรรมของไทยสู่สากลได้มากขึ้น รวมทั้งรู้วัฒนธรรมของชาติอื่นอย่างเป็นระบบ

มีข้อเสนอแนะ 2 ประการ คือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ก. การจัดตั้งหน่วยงานกลางรับผิดชอบงานด้านสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม

ปัจจุบัน ไม่มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเช่นในกรณีของภาพยนตร์ มีหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์กระจายไปในหน่วยงานมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน ทำให้การผลักดันการพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเป็นแบบแยกส่วน ขึ้นอยู่กับภารกิจหลักของหน่วยงาน สำหรับแอนิเมชันและเกม มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่มีภารกิจหลักที่ไม่ได้ครอบคลุมสินค้านี้ทั้งหมด ทิศทางของหน่วยงานนี้ให้ความสำคัญกับการเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์มากกว่าการเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาสาระ อนึ่ง งานประเภทวิสาหกิจวัฒนธรรมและการใช้ประโยชน์จากมรดกวัฒนธรรมทั้งจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ก็มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบโดยไม่มีประสานงานกันแต่อย่างใด

จำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางที่จะจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดเจ้าภาพในการผลักดันสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม โดยมีแนวทางการทำงานที่ชัดเจน หน่วยงานนี้จะเป็นหน่วยจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์หรือแผนการพัฒนาในภาพรวมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกๆ กลุ่ม รวมทั้งรับผิดชอบในการขับเคลื่อนแผนไปสู่ภาคปฏิบัติต่อไป

หน่วยงานราชการน่าจะมีความคล่องตัวในการขับเคลื่อนภารกิจทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับศักยภาพของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นจุดขายและสร้างมูลค่าเพิ่ม

กระทรวงวัฒนธรรมเคยมีแนวคิดที่จะจัดตั้งสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรมขึ้นเป็นองค์การมหาชนมาส่งเสริมงานอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะแต่ก็ได้ล้มเลิกไปในเวลาต่อมา หากไทยเข้าร่วมในอนุสัญญาครั้งนี้ ควรจะได้มีการทบทวนเกี่ยวกับหน่วยงานกลางรับผิดชอบงานอุตสาหกรรมวัฒนธรรมซึ่งผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมอีกครั้งหนึ่ง

ข. การจัดทำกฎระเบียบ กฎหมายและนโยบายภายในประเทศ

1. ก่อนจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ควรจะต้องให้ความสำคัญคุ้มครองความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ในอาณาเขตแห่งตนเกิดขึ้นสมบูรณ์เสียก่อน เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากอนุสัญญาโดยจัดทำกฎระเบียบ กฎหมายและนโยบายภายในประเทศ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมของไทยที่ชัดเจนจะทำให้ประเทศไทยอยู่ในเวทีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศได้อย่างภาคภูมิ เช่น ออกกฎหมายว่าด้วยสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมรองรับการนำเอากฎหมายระหว่างประเทศมาปรับใช้ในประเทศเพื่อให้มีกฎหมายครอบคลุมถึงข้อตกลงในอนุสัญญา

2. ควรมีการปรับปรุงกฎหมายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการแก้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์อันเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นกับสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมทั่วโลก ถือเป็นปัญหาและอุปสรรคหลักที่เกิดขึ้นกับผู้ผลิตที่สูญเสียรายได้ไปมหาศาล สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมมีบริบทของการใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา มีนัยต่อการเพิ่มมูลค่าตลาดและการขยายตัวของสินค้าทางวัฒนธรรมโดยตรง ด้วยเหตุนี้ การกำกับดูแลเพื่อการคุ้มครองลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเพิ่มศักยภาพรัฐจำเป็นต้องวางแผนและกำหนดมาตรการต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ เพื่อสร้างศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการไทย

3. ก่อนดำเนินการอนุมัติเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว หน่วยงานราชการเจ้าของเรื่องจะต้องเสนออนุสัญญานี้ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาก่อน

4. มาตรา 25 วรรค 4 ของอนุสัญญาระบุให้ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีสามารถจัดทำคำแถลง (declaration) ไม่ยอมรับกระบวนการไกล่เกลี่ย (conciliation procedure) ได้ ดังนั้น หน่วยงานราชการเจ้าของเรื่องควรพิจารณาว่าสมควรที่จะจัดทำคำแถลงดังกล่าวหรือไม่ เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเป็นข้อพิจารณาทางด้านนโยบาย

5. การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ควรมีข้อมูลที่ชัดเจนในประเด็นข้อบทการคุ้มครองและส่งเสริม โดยเฉพาะขอบเขตการคุ้มครอง หากเป็นการคุ้มครองที่ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวัฒนธรรมทางการเกษตรด้วยแล้ว จำเป็นต้องพิจารณาความสอดคล้องในข้อบทกฎหมายภายในประเทศด้วย เพื่อประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรมของเกษตรกรและชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมภาคการเกษตรของไทย

6. ในการเข้าเป็นภาคีนั้น ประเทศไทยต้องศึกษาถึงกฎหมาย กฎระเบียบ ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าใช้จ่ายต่างๆ และอื่นๆ ในการเข้าร่วมเป็นภาคี และขณะเดียวกันก็ควรคำนึงถึงความพร้อมทางการเงินของไทยและประโยชน์ที่ไทยจะได้รับ ซึ่งหากเป็นประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีแล้ว การเข้าร่วมบริจาคเงินต่างๆ จะต้องพึงคำนึงถึงความเหมาะสม สถานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และจำนวนเงินจะต้องไม่เป็นการต้องบประมาณแผ่นดินจนเกินไป

7. ควรมีการหารือระหว่างหน่วยงานเจ้าของเรื่องกับกระทรวงการต่างประเทศเพื่อสอบถามความเห็นของประเทศในกลุ่มอาเซียนและหาจุดยืนร่วมกันในการพิจารณาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว เนื่องจากวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียนในบางประเด็นอาจมีความคล้ายคลึงกัน

2. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

เมื่อไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาแล้ว สิ่งที่ต้องดำเนินการมีดังต่อไปนี้

1. ปลุกจิตสำนึกการรู้เท่าทันสื่อ สร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนไทย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ในการปลูกฝังจิตสำนึกในการเปิดรับเนื้อหารายการอย่างรู้เท่าทัน เนื้อหาหรือเรื่องราวทางวัฒนธรรมของ

ประเทศต่างๆจะไหลบ่าเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อต่างๆอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงควรยอมรับในความแตกต่างของเนื้อหารายการ และเลือกรับเนื้อหาที่มีประโยชน์มาใช้กับสังคมไทย

2. พัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคนิค เทคโนโลยีตลอดจนประสบการณ์ที่สั่งสมจากมืออาชีพแล้วนำมาถ่ายทอด บ่มเพาะ อบรม เพื่อสร้างคนไทยให้ก้าวขึ้นสู่ระดับสากลและพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมไทยให้ก้าวไกลสู่ระดับนานาชาติ

3. พัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ผู้ประกอบการและสถาบันการศึกษาในการผลิตและพัฒนากำลังคน ฝีมือแรงงานอย่างเป็นระบบในทุกกระดับ

4. เปิดพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์ คุณค่าและความหมายของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมไทยเพื่อเป็นช่องทางการสร้างคุณค่าทางสังคม มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้แก่ประเทศในฐานะเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ

5. สร้างความนิยมบริโภคสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมไทยในตลาดต่างประเทศเพื่อเป็นกระจุกสะทอนให้ประชาชนไทยเกิดความภาคภูมิใจและเห็นประโยชน์จากมรดกวัฒนธรรม

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ปัญหาของไทยในการเข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วย
การคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการ
แสดงออกทางวัฒนธรรม : ประเด็นด้านวัฒนธรรม

จัดทำโดยนางสุทธีนิ ยาวะประภา
รหัส 1067

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 1
ประจำปี 2552

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาครั้งนี้เกี่ยวข้องกับนโยบายวัฒนธรรมที่องค์การยูเนสโกจัดประชุมขึ้นที่กรุงเม็กซิโกเมื่อปี พ.ศ. 2525 โดยในแถลงการณ์นั้นให้เห็นถึงความสำคัญของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตระหนักในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ตระหนักถึงลักษณะทางวัฒนธรรมพหุนิยม ตระหนักถึงสิทธิในเรื่องความแตกต่างและการรู้จักเคารพวัฒนธรรมของผู้อื่น รวมทั้งชนกลุ่มน้อย องค์การยูเนสโกถือเป็นองค์การระหว่างประเทศองค์กรแรกที่ส่งเสริมให้ชาติต่างๆเห็นความสำคัญในเรื่อง การอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง¹

ภายหลังเหตุการณ์อาคาร World Trade Centre ถล่มเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 ในการประชุมสมัชชาสามัญขององค์การยูเนสโก ครั้งที่ 31 ที่ประชุมเห็นว่า ควรมีการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีการคุ้มครองวัฒนธรรมต่างๆเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ จึงได้มีการรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Universal Declaration on Cultural Diversity) มีข้อความระบุในมาตราที่ 12(C)ให้องค์การยูเนสโกดำเนินการสร้างเสริมมาตรฐาน ความตระหนักและความสามารถในการเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตามที่นิยามไว้ในปฏิญญาสากล จึงได้มีการริเริ่มดำเนินการเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม ให้บังเกิดการบังคับใช้ที่มีข้อผูกมัดมากกว่าปฏิญญา ต่อมาองค์การยูเนสโกได้รับฉันทานุมัติจากที่ประชุมสมัชชาสามัญ ครั้งที่ 32 เมื่อปี พ.ศ. 2546 ให้ทำการยกร่างอนุสัญญาเกี่ยวกับเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาเสนอที่ประชุมสมัชชาสามัญ ครั้งที่ 33 ในปีพ.ศ. 2548 และให้นำเสนอประเทศสมาชิกทราบและพิจารณาให้ความคิดเห็นตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ทุกระยะ รวมทั้งให้เสนอคณะกรรมการบริหาร พิจารณาให้ความเห็นเป็นระยะๆตลอด 2 ปี

รัฐมนตรีวัฒนธรรมของไทยได้แสดงท่าทีสนับสนุนในหลักการทั่วไปในคราวประชุมรัฐมนตรีวัฒนธรรมอาเซียนครั้งที่สองและการประชุมรัฐมนตรีวัฒนธรรมระดับโลกที่ฝรั่งเศสและสเปนเป็นเจ้าภาพ ในต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 ผู้ศึกษาได้เข้าประชุมเฉพาะกิจในการประชุม Special Session of the International Network on Cultural Policy จัดโดย นาย Artur Wilczynski

¹ วิริยะ สว่างโชติ. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในมุมมองยูเนสโก.(ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก

<http://www.Thaiingo.org/writer/view.php?id=176> สืบค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2552

แห่งกรมมรดกวัฒนธรรมแคนาดา ในฐานะประธานคณะทำงานว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมและโลกาภิวัตน์ (Working Group on Cultural Diversity and Globalization) ภายใต้เครือข่ายระหว่างประเทศด้านนโยบายวัฒนธรรม (International Network on Cultural Policy หรือ INCP) ระหว่างวันที่ 20-22 มิถุนายน พ.ศ. 2548 ณ Canada Pavilion ในบริเวณงาน 2005 World Exposition เมือง Aichi ประเทศญี่ปุ่น การประชุมครั้งนี้สะท้อนถึงหัวข้อเรื่อง (theme) ของ Canada Pavilion คือ ภูมิปัญญาแห่งความหลากหลาย (Wisdom of Diversity) และในโอกาสนี้ ได้มีการหารือเกี่ยวกับร่างอนุสัญญาว่าด้วยการปกป้องความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการแสดงออกทางศิลปะ (Convention on the Protection of the Diversity of Cultural Contents and Artistic Expressions) โดยเป็นการร่วมมือกันดำเนินการระหว่างแคนาดากับฝรั่งเศส นับเป็นการประชุมครั้งสำคัญเพื่อห้ยังเสียงสมาชิกจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาซึ่งตั้งอยู่บริเวณเกาะต่าง ๆ ของเอเชียแปซิฟิกให้ร่วมกันรับรองอนุสัญญา โดยในการแก้ไขครั้งสุดท้ายหลังการประชุมคณะผู้เชี่ยวชาญระหว่างรัฐบาล ครั้งที่ 3 วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2548 ได้เปลี่ยนชื่ออนุสัญญาเป็น Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions

ในการประชุมสมัชชาสามัญขององค์การยูเนสโกครั้งที่ 33 ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 อนุสัญญาดังกล่าวได้รับการลงมติรับรองจากสมาชิกจำนวน 193 ประเทศรวมทั้งประเทศไทย ทั้งนี้ คณะผู้แทนไทยได้ลงมติรับรองโดยยึดถือผลการหารือระหว่างอดีตนายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร) กับอดีตนายกรัฐมนตรี Jacques Chirac ของฝรั่งเศส ไทยรับที่จะลงมติรับรอง (ร่าง) อนุสัญญา ตามคำร้องขอของฝรั่งเศส

อนุสัญญานับนี้ถือเป็นตราสารที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความยาวถึง 35 มาตรา และมีบทอารัมภบทที่ยาวถึง 23 ย่อหน้า กล่าวได้ว่าเป็นอนุสัญญาที่มีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนพอสมควรและเป็นอนุสัญญาที่สหรัฐอเมริกาถูกโดดเดี่ยวในการอภิปรายและการลงคะแนนเสียงรับรองอนุสัญญาด้วย

จนถึงปัจจุบันมี 98 ประเทศ รวมทั้งสหภาพยุโรปได้ให้สัตยาบันและอนุวัติอนุสัญญานี้ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2550 เมื่อมี 30 ประเทศดำเนินการยื่นพิธีสารแสดงการให้สัตยาบันแก่ผู้อำนวยการใหญ่ขององค์การยูเนสโก ประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันและอนุวัติอนุสัญญานับนี้ เนื่องจากอนุสัญญามีประเด็นที่ทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่อาจไม่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย กล่าวคือ

1. คำนิยามของ Cultural goods and services ใน Article 4.4 มีความหมายที่กว้างและคลุมเครือมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถแยกแยะระหว่างสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมกับสินค้าและบริการทั่วไป ซึ่งอนุสัญญานุญาตให้ภาคีอุดหนุนหรือใช้มาตรการคุ้มครองสินค้าทางวัฒนธรรมได้ ทำให้เกรงว่าบางประเทศอาจฉวยโอกาสให้การอุดหนุนสินค้าทั่วไป เช่น ให้การ

อุดหนุนสินค้าเกษตร โดยอ้างว่าเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม เพื่อเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามความตกลงทางการเกษตรของ WTO ที่กำหนดให้สมาชิกต้องลดภาษีและลดการอุดหนุนสินค้าเกษตร รวมทั้งห้ามสมาชิกอุดหนุนสินค้าเกษตรเกินกว่าระดับที่ได้ผูกพันไว้ ดังนั้น จึงต้องพิจารณากำหนดนิยามของ cultural goods and services หรือ สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ให้ชัดเจน และครอบคลุมเฉพาะที่เป็นวัฒนธรรมอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถแยกแยะสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และสินค้าและบริการทั่วไปออกจากกันได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการฉวยโอกาสที่กล่าวมาข้างต้น

2. Article 6.2 (d) และ Article 8 ของอนุสัญญา อนุญาตให้ประเทศภาคีใช้มาตรการส่งเสริมและปกป้องความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการใช้มาตรการปกป้อง แต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดและกติกาในการใช้มาตรการดังกล่าว ในขณะที่ความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและความตกลงว่าด้วยมาตรการปกป้องของ WTO กำหนดขอบเขตและกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด จึงมีความเป็นไปได้สูงที่ภาคีจะใช้มาตรการ ภายใต้ร่างอนุสัญญาในลักษณะที่บิดเบือนหรือเพื่อกีดกันทางการค้า โดยขัดกับความตกลง WTO ซึ่งจะกระทบต่อผลประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศของไทยโดยตรง จึงควรพิจารณากำหนดรายละเอียดขอบเขตและกฎเกณฑ์ในการใช้มาตรการต่างๆ ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้ภาคีใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อกีดกันทางการค้า

3. Article 20.1 (b) กำหนดว่า ในกรณีที่อนุสัญญานี้ขัดกับความตกลงอื่น เช่น ความตกลง WTO ก็ให้ใช้บทบัญญัติของอนุสัญญามาประกอบการพิจารณาด้วย ข้อบทนี้มีผลสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากกระทบต่อผลประโยชน์ทุกเรื่องของไทยใน WTO โดยตรง อีกทั้งจะมีผลกระทบต่อความตกลงอื่นที่เป็นภาคีสมาชิกอยู่²

เกรียงไกร สัมปชชิต รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (ปัจจุบัน อธิบดีกรมศิลปากร) ให้ความเห็นเกี่ยวกับคำนิยามของ cultural goods and services ในการประชุมคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ 1/2550 วันพฤหัสบดีที่ 5 เมษายน 2550 ว่าแต่ละประเทศให้คำนิยามแตกต่างกัน อาทิ ประชาคมยุโรปเห็นว่า cultural goods and services หมายถึงวัฒนธรรมร่วมสมัยเชิงพาณิชย์ เช่น วิชวลโททัศน์ ภาพยนตร์ ดนตรี ซีดี วีดีโอ เทปเพลง การแสดงสด อินเทอร์เน็ต หนังสือ ฯลฯ แต่ในประเทศไทย คนเป็นจำนวนมากเข้าใจว่าหมายถึง งานศิลปหัตถกรรม หรือสินค้าชุมชน หนึ่งตำบล

² เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ 1/2550 วันพฤหัสบดีที่ 5 เมษายน 2550

หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาและเข้าใจประเด็นปัญหาที่ว่า อะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (cultural goods and services) ให้ชัดเจนก่อนการเข้าร่วมอนุสัญญา

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี วันที่ 29 ธันวาคม 2551 เกี่ยวกับนโยบายการต่างประเทศ ข้อ 7.6 สนับสนุนการเข้าร่วมในข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งทวิภาคีและพหุภาคีที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ เร่งรัดการให้สัตยาบันในข้อตกลงที่ได้ลงนามไว้แล้ว กระทรวงวัฒนธรรมในฐานะกระทรวงหลักในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมภายใต้ความร่วมมือกับองค์การยูเนสโกจึงเร่งดำเนินการศึกษาประเด็นปัญหาเพื่อสนองตอบนโยบายการต่างประเทศดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ การสร้างสรรค์ (creation) การคุ้มครอง (protection) การจัดจำหน่าย/แพร่กระจาย (distribution/ dissemination) การเข้าถึง (access) และการพึงใจในการแสดงออกทางวัฒนธรรม (enjoyment of cultural expressions) โดยผ่านทางกิจกรรม สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม อนุสัญญาให้คำนิยามของ “การแสดงออกทางวัฒนธรรม” และ “กิจกรรม สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม” ดังนี้

“การแสดงออกทางวัฒนธรรม” คือการแสดงออกต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากความคิดสร้างสรรค์ของปัจเจกบุคคล กลุ่ม และสังคม และมีเนื้อหาทางวัฒนธรรม

“กิจกรรม สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม” หมายถึง บรรดากิจกรรม สินค้าและบริการซึ่งเวลาที่ได้รับการพิจารณาว่า มีคุณสมบัติ ใช้ประโยชน์หรือมุ่งหมายเป็นการเฉพาะ ก่อรูปหรือแสดงออกทางวัฒนธรรม มิได้คำนึงถึงคุณค่าเชิงพาณิชย์ที่อาจมีอยู่ กิจกรรมทางวัฒนธรรมอาจสิ้นสุดในตนเอง หรืออาจมีส่วนในการผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม

เมื่อพิจารณาจากคำนิยามข้างต้นซึ่งถือเป็นหลักใหญ่ของอนุสัญญา ผู้ศึกษาเห็นว่า อนุสัญญาฉบับนี้เป็นพัฒนาการที่สำคัญมากของยูเนสโกในรอบ 6 ทศวรรษ ท่ามกลางสิ่งท้าทายใหม่ๆ ในโลกปัจจุบัน ประกอบกับประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันซึ่งถือเป็นด่านแรกที่ทำให้อนุสัญญามีผลบังคับใช้ จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้ศึกษาในฐานะข้าราชการกระทรวงวัฒนธรรมทำการ ศึกษาประเด็นปัญหาการเข้าร่วมอนุสัญญา โดยศึกษาเฉพาะประเด็นด้านวัฒนธรรม

ผู้ศึกษาสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (cultural goods and services) ใน Article 4.4 ซึ่งมีความหมายที่กว้างและคลุมเครือมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถแยกแยะระหว่างสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และสินค้าและบริการทั่วไป สำหรับการจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ ผู้ศึกษาต้องการที่จะช่วย

หาข้อเสนอแนะทางวัฒนธรรมให้หน่วยราชการมีความคล่องตัวในการดำเนินงานการเข้าร่วมอนุสัญญาเพื่อสร้างความสะดวกในการปฏิบัติ รายงานนี้จึงมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาและเข้าใจประเด็นปัญหาของความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (cultural goods and services) ใน Article 4.4 ซึ่งมีความหมายที่กว้างและคลุมเครือมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถแยกแยะระหว่างสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และสินค้าและบริการทั่วไป

1.2.2 เพื่อหาข้อเสนอแนะด้านวัฒนธรรมในการเข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรม

1.3 ขอบเขตการศึกษา

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้มุ่งจะศึกษาเฉพาะประเด็นปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (cultural goods and services) ใน Article 4.4 ซึ่งมีความหมายที่กว้างและคลุมเครือมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถแยกแยะระหว่างสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมกับสินค้าและบริการทั่วไป โดยใช้วิธีศึกษาในช่วงเวลาระหว่างวันที่ 2 มิถุนายน – 22 กรกฎาคม พ.ศ.2552 ดังนี้

1.3.1 ซึ่งปัญหาของความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (cultural goods and services) ใน Article 4.4 ซึ่งมีความหมายที่กว้างและคลุมเครือมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถแยกแยะระหว่างสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และสินค้าและบริการทั่วไปโดยศึกษาจากกรณีศึกษาของคำว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมในบริบทของประเทศไทยและประเทศอื่นๆ

1.3.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการประชุมของคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เอกสารออนไลน์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เอกสารงานวิจัย และการใช้ประสบการณ์ตรงอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

1.3.3 สรุปผลการศึกษาและเสนอแนะประเด็นด้านวัฒนธรรมของไทยในการเข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรมโดยฝ่ายไทยควรจัดตั้งหน่วยงานกลางรับผิดชอบงานด้านสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมและออกกฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ตลอดจนสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายรองรับการนำเอากฎหมายระหว่างประเทศมาปรับใช้ในประเทศ จึงจำเป็นต้องผ่านกระบวนการรับเอาเสียก่อน เพื่อให้มีกฎหมายครอบคลุมถึงข้อตกลงในอนุสัญญานอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและแก้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์และพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมไทยให้ก้าวไกลสู่ระดับนานาชาติ

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้มีดังนี้

1.4.1 ได้รับทราบว่าจะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมจากคำจำกัดความของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่ต่างจากสินค้าและบริการทั่วไปในด้านเนื้อหาและศิลปะสร้างสรรค์

1.4.2 ได้ข้อเสนอแนะประเด็นด้านวัฒนธรรมเพื่อที่ผู้กำหนดนโยบายจะนำไปพิจารณาในการเข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาประสงค์ที่จะสะท้อน 4 ประเด็นในบทที่ 2 ของรายงานฉบับนี้ กล่าวคือ (1) สถานะของอนุสัญญา (2) สถานการณ์ในประเทศไทย (3) วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความหมายของคำว่า สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (cultural goods and services) จากเอกสารสิ่งพิมพ์ เอกสารออนไลน์ เอกสารงานวิจัย รายงานการประชุมคณะกรรมการฯ และการใช้ประสบการณ์ตรงอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคำนี้ (4) สรุปกรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 สถานะของอนุสัญญา

ในการประชุมสมัชชาสามัญของยูเนสโก ครั้งที่ 33 ในปี พ.ศ.2548 ที่ประชุมได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและการส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรม ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการของความหลากหลายทางวัฒนธรรม สิทธิมนุษยชน

หลักใหญ่ของอนุสัญญาอยู่ที่นิยามคำว่า “การแสดงออกทางวัฒนธรรม” (cultural expressions) ซึ่งหมายถึงการแสดงออกที่เป็นผลมาจากความคิดสร้างสรรค์ของปัจเจกบุคคล กลุ่มชน หรือสังคม ซึ่งการแสดงออกนั้น ๆ จะมี “เนื้อหาสาระทางวัฒนธรรม” (cultural content) ซึ่งบางทีก็เรียกว่าเป็น “อุตสาหกรรมทางเนื้อหาสาระ” (content industry) โดยมีผลิตผลเป็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (cultural goods and services) นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาสาระที่ว่าด้วยนโยบายและมาตรการทางการส่งเสริมการแสดงออกทางวัฒนธรรม มาตรการการแสดงออกทางวัฒนธรรม และมาตรการการแบ่งปันสารสนเทศเพื่อความโปร่งใส รวมทั้งมาตรการอื่น ๆ ที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน เช่น ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอนุสัญญานี้กับอนุสัญญาอื่น ๆ

ในภาพรวมของการประชุมเกี่ยวกับอนุสัญญานี้ ประเทศสมาชิกที่มาจากประเทศที่กำลังพัฒนา นำโดยประเทศที่มีผลผลิตทางอุตสาหกรรมและการค้าทางวัฒนธรรมน้อย จะสนับสนุนอย่างท่วมท้นต่อการรับรองอนุสัญญานี้ ส่วนสหรัฐอเมริกา นั้น เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นผู้ครอบครองตลาดสินค้าทางวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมวัฒนธรรมมาช้านาน และส่งออกสินค้าทางวัฒนธรรมของตนออกไปทั่วโลก จึงตกอยู่ในฐานะที่ถูกแรงบีบจากเนื้อหาของอนุสัญญานี้ อย่างไรก็ตาม อนุสัญญานี้ ก็ได้ผ่านการรับรองอย่างท่วมท้นและอีกทีที่กรีโนในที่ประชุมของยูเนสโก โดยสหรัฐอเมริกาเรียกร้องให้ลงมติที่ละย่อหน้า ซึ่งทำให้ที่ประชุมมีความตึงเครียดพอสมควร

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในพิธีปิดการประชุมเรื่อง นโยบายด้านวัฒนธรรมและการพัฒนาในกรุง Stockholm ในปี พ.ศ. 2541³ องค์การยูเนสโกเสนอแนะให้ประเทศสมาชิกร่วมกันมองเห็นความสำคัญอย่างจริงจังของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และปฏิบัติสนองตอบด้วยความแตกต่างจากสินค้าซื้อขายประเภทอื่นๆ (UNESCO, Recommendation 3.12) ทั้งนี้เพราะองค์การยูเนสโกมองเห็นว่า รัฐบาลสามารถผลักดันให้ประชากรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ในข้อตกลงทางการค้าสากลระหว่างประเทศ (The Uruguay Round of the General Agreement of Tariffs and Trade (GATT) และ the North American Free Trade Agreement หรือ NAFTA) ก็เห็นความแตกต่างและข้อดีของสินค้าวัฒนธรรม จึงกำหนดให้สินค้าวัฒนธรรมได้รับการปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษด้านภาษี (Cultural Exemptions) การระบุดังสินค้าวัฒนธรรมปรากฏอีกครั้งใน Article 8 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Universal Declaration on Cultural Diversity) โดยได้ชี้ให้เห็นว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเป็นสินค้า (Commodities) ที่มีความพิเศษและมีความแตกต่างจากสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป เพราะมีคุณสมบัติจำเพาะในการบ่งชี้อัตลักษณ์ ค่านิยมและความหมาย

African union (2006) ให้ความหมายของสินค้าทางวัฒนธรรมเอาไว้ดังนี้

“สินค้าซึ่งมีรากจากการสร้างสรรค์เชิงศิลปะหรือเชิงวรรณกรรมซึ่งมีที่มาจากวัฒนธรรม อาจเรียกได้ว่าเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม สินค้าทางวัฒนธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณลักษณะที่มาจากมรดกทางศิลปะดั้งเดิม ซึ่งได้รับการพัฒนาและอนุรักษ์โดยชุมชนหรือบุคคล เป็นภาพสะท้อนของความคาดหวังทางศิลปะดั้งเดิมของชุมชนนั้นๆ องค์ความรู้ในการสร้างสรรค์สินค้าทางวัฒนธรรมมักได้รับการถ่ายทอดด้วยภาษาพูด ภาษาเขียน หรือทั้งสองอย่าง ผ่านการฝึกฝน การลอกเลียนแบบและการเฝ้าสังเกตจดจำ การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์และรูปแบบศิลปะของสังคม เช่นเดียวกับความรู้ดั้งเดิมและแนวทางปฏิบัติ มักเป็นที่มาของการผลิตสิ่งของจำนวนมาก ซึ่งได้แก่ ภาพเขียน ประติมากรรม งานแกะสลักและสิ่งทอ สินค้าทางวัฒนธรรมของแอฟริกามีปรากฏทั่วทั้งทวีป ทั้งนี้ มีที่มาจากความมั่งคั่งทางวัฒนธรรมของทวีป และความเฉลียวฉลาดของคนแอฟริกัน

อย่างไรก็ตาม มีผู้หวังดีผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมของคนแอฟริกันเป็นจำนวนมากในส่วนอื่น ๆ ของโลกโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับคนแอฟริกันผู้เป็นเจ้าของแต่อย่างใด...”

³ พงศ์พันธ์ อนันต์วรณิษฐ์. รายงานการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำเอกสารเชิงหลักการเพื่อให้ได้ความหมายของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมและแนวทางการพัฒนาสินค้าและบริการของกระทรวงวัฒนธรรม. 30 พฤษภาคม 2550 หน้า 48- 49

Dayton-Johnson (2000) อธิบายว่า สินค้าทางวัฒนธรรมประกอบด้วยสินค้า ได้แก่ ซีดี หนังสือ ภาพเขียน และ บริการ เช่น การแสดงบัลเลต์ ทั้งในลักษณะที่ผลิตแบบมวล เช่น ภาพยนตร์ และที่ผลิตในลักษณะการผลิตขนาดเล็ก เช่น ประติมากรรม และมีทั้งที่เป็นของใหม่ เช่น ศิลป วิทยุทัศน์ และของเก่า เช่น เอกสารสำคัญที่สะสมเอาไว้

Fillis (2001) (อ้างใน Dunlop & Galloway, 2007) ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพและ กระบวนการผลิตของสินค้าทางวัฒนธรรมสามารถเพิ่มมูลค่า และทำให้สินค้าทางวัฒนธรรม สามารถสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสามารถยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชากร โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา Wherry (2004) (อ้างใน Kumpai, 2006) แสดงความคิดเห็นว่า สินค้าทางวัฒนธรรมมีศักยภาพในการเป็นสินค้าส่งออกเพราะมีคุณลักษณะพิเศษซึ่งมีที่มาจาก วัฒนธรรมที่เป็นแหล่งกำเนิด

ทั้งนี้ในความเข้าใจอีกด้านหนึ่ง สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมยังมีความหมายที่แตกต่าง โดยเฉพาะในด้านของ สินค้าทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะของวัตถุประสงค์ของ เช่น งานหัตถกรรมประเภท ต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น สิ่งทอ งานไม้ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องแก้ว งานโลหะ ซึ่งมี องค์ประกอบของ สุนทรียะลักษณะ Lee & Littrell (2001)(อ้างใน Kumpai, 2006) กล่าวว่างานเหล่านี้มีเทคโนโลยีการ ผลิตที่ผูกพันอยู่กับขนบประเพณีของช่างฝีมือ การผลิตด้วยฝีมือในระดับหนึ่งจึงเป็นเรื่องสามัญ แต่ ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีการใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรม เช่นเครื่องจักร แม่พิมพ์ เครื่องจักรใน การแปรรูปวัตถุดิบ ทั้งนี้สัดส่วนการใช้ มือต่อการใช้เครื่องจักร (Hand to Machine Ratio) จะสูงกว่า ในกรณีของ งานหัตถกรรม (Handicrafts) ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ของตกแต่งบ้าน อัน ได้แก่ ภาพขนบบรรจุ กรอบรูป กล้อง โตะ แจกัน พรม และรวมไปถึงเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัว เครื่องประดับและ ของเล่น

North American Industry Classification System (NAICS) (2002)⁴ ชี้ให้เห็นว่าหน้าที่หลัก ของภาคอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และการเผยแพร่ (creating and disseminating) สินค้าทางวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ งานเขียน งานดนตรี หรือการบันทึกการแสดง การ บันทึกการแสดงละคร ซอฟต์แวร์ และฐานข้อมูล โดยบทบาทของการเผยแพร่คุณสมบัติที่โดดเด่น ของสินค้าทางวัฒนธรรม กระบวนการผลิตและการเผยแพร่ เป็นสิ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมวัฒนธรรม มีความแตกต่างจากการผลิตสินค้าและบริการทั่วไปในภาค อุตสาหกรรมอื่น ๆ

การพิจารณาว่าการผลิตในอุตสาหกรรมวัฒนธรรมมีวิธีการอย่างไรบ้างนั้นน่าจะอยู่ที่ลักษณะ ของผลผลิตที่ส่งมอบ กล่าวคือมีความเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมในรูปแบบไหน ระหว่างสินค้าทาง

⁴Canadian Industry Statistics. **Definition Information and Cultural Industries (NAICS51)** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://ic.gc.ca/cis-sic/cis-sic.nsf/cis51defe.html> สืบค้นวันที่ 12 มิถุนายน 2552

วัฒนธรรมที่จับต้องได้ หรือสินค้าทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หรือที่มากไปกว่านั้นคือที่อยู่ในรูปของบริการทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่นงานหัตถกรรม งานภาพเขียน สิ่งทอ หนังสือ การผลิตจะมีลักษณะของการใช้ฝีมือ หรือเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ในขณะที่สินค้าทางวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ เช่น ละคร การฟ้อนรำ วรรณกรรม การผลิตจะมีลักษณะของการสร้างสรรค์ ของบุคคลหรือกลุ่ม และอาจมีการผลิตในลักษณะของบริการเชื่อมต่อด้วย สำหรับผลผลิตของอุตสาหกรรมวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปบริการ เช่น แหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ สำนักข่าวสาร เป็นต้น การผลิตจะอยู่ในรูปของการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการเผยแพร่ การจัดเก็บ ฯลฯ

นอกจากนี้ สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมยังมีความเป็น ผลิตภัณฑ์ฐานข้อมูล (Information based Products) สื่อในการผลิตที่สำคัญในปัจจุบันได้แก่เทคโนโลยี ดิจิตอลต่าง ๆ โครงข่ายการสื่อสาร ซึ่งเป็นเครื่องมือผลักดันให้อุตสาหกรรมวัฒนธรรมเติบโตอย่างรวดเร็วมาก ดังจะเห็นได้จากบริษัทที่ประสบความสำเร็จสูงในปัจจุบันมักจะเป็นบริษัท กระจายเสียงและโทรทัศน์ (บริษัทในเครือของ Rupert Murdoch) บริษัทสิ่งพิมพ์โฆษณา บริษัทบันเทิง และบริษัทออกแบบพัฒนาเกมส์คอมพิวเตอร์ (บริษัท โซนี่และความสำเร็จของเครื่องเล่นเกมส์เพลย์สเตชัน รุ่นต่าง ๆ) ในปี พ.ศ. 2493 บริษัทยักษ์ใหญ่ได้แก่ บริษัทที่ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น Ford, Standard Oil, General Electric, Philips, General Motors ปัจจุบันบริษัทยักษ์ใหญ่ในระดับต้น ๆ ได้แก่ Time Warner, Disney, Bertelsmann เป็นต้น

องค์การยูเนสโก⁵ ระบุว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมจัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมวัฒนธรรม 4 กลุ่ม คือ

1. สินค้าทางวัฒนธรรมกลุ่มหลัก ได้แก่

1.1 สินค้ามรดกวัฒนธรรม โบราณวัตถุกว่า 100 ปี ขึ้นไป

1.2 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ แผนที่ ไปสติกการ์ด งานออกแบบ รูปภาพ

1.3 สื่อบันทึกเสียง เช่น แผ่นเสียง แผ่นดิสก์ เทปบันทึกเสียง

1.4 ทัศนศิลป์ เช่น ภาพเขียน ประติมากรรม

1.5 สื่อโสตทัศน์ เช่น วิดีโอเกมส์ วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ แอนิเมชั่น

2. บริการทางวัฒนธรรม

2.1 บริการทางโสตทัศน์

2.2 บริการด้านการจัดลิขสิทธิ์และใบอนุญาต

3. สินค้าทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

⁵ UNESCO (2005), International Flows of Selected Cultural Goods and Services, 1993-2003

- 3.1 อุปกรณ์ทางศิลปะ เช่น เครื่องดนตรี
- 3.2 อุปกรณ์บันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง
- 3.3 อุปกรณ์วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ รูปภาพ
- 3.4 งานออกแบบสถาปัตยกรรม การค้าภาพวาด
- 3.5 การโฆษณา

4. บริการทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 บริการข้อมูลข่าวสาร บริการงานข่าว
- 4.2 บริการด้านสันตินาการและส่วนตัว

วีระ โรจน์พจนรัตน์ รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (ปัจจุบัน ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม) ในคราวที่ผู้ศึกษาได้เป็นผู้ติดตามไปเข้าร่วมประชุม Asia Cultural Cooperation Forum ณ ฮองกง ระหว่างวันที่ 14- 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 เสนอรายงานจากประเทศไทยว่าสินค้าทางวัฒนธรรมของไทยที่มีชื่อเสียงประกอบด้วย อาหารไทย ศิลปหัตถกรรม (จากศูนย์ศิลปาชีพ) สินค้าชุมชน(OTOP) แฟชั่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย นาฏศิลป์และดนตรีไทย

ต่อศักดิ์ ประธานศิลป์ แห่งมติชนรายวัน ฉบับประจำวัน 09 ตุลาคม พ.ศ. 2551 นำเสนอบทความเรื่อง“อุตสาหกรรมไทยสู่ทางแ่งมโใในแอฟริกา”ระบุว่าสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพริทอเรีย ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เป็นเจ้าภาพจัดงานเทศกาล Thailand Grand Festival ครั้งที่ 3 ที่นครโจฮันเนสเบิร์ก มองเห็นถึงอนาคตอันน่าจะสดใสในด้านการผลักดันสินค้าทางวัฒนธรรมจากประเทศไทยเข้ามาในทวีปแอฟริกาได้ ได้แก่ อาหารไทย มวยไทย บริการของร้านสปา ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา ไม่ว่าจะเป็นการกระดาษสา โคมไฟ รม กล้อง ฯลฯ ตลอดจนถึงแผ่นกระดาษสา งานศิลปะ งานฝีมือ สินค้าโอท็อป แฟชั่น

สุทธิณี ยาวะประภาส เสนอรายงานโครงการฝึกอบรมเรื่องความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สาขาวัฒนธรรมในกรอบอาเซียน+3 ครั้งที่ 2 ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 5- 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมวัฒนธรรมในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและมีเอกภาพของประเทศในกลุ่มอาเซียน + 3 ผู้แทนจากประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้แสดงวิสัยทัศน์ในเรื่องงานสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ลาว กัมพูชา บรูไน พม่า เวียดนามและมาเลเซีย ยังมีการดำเนินงานอยู่ในรูปแบบของการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งรวมไปถึงงานหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อนำเสนอเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ ฟิลิปปินส์นำเสนอเรื่องแฟชั่นดีไซน์ซึ่งมีพื้นฐานจากการทอผ้าพื้นเมือง ในส่วนของไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย นำเสนองานสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมในลักษณะคล้ายคลึงกัน คืองานมรดกวัฒนธรรมและวัฒนธรรมร่วมสมัย งานวิสาหกิจวัฒนธรรมและงานสื่อโสตทัศน์

การนำเสนอรายงานจากประเทศไทยได้รับคำชมจากองค์คณะผู้วิจารณ์ เจ้าภาพฝ่ายจีน ตลอดจนผู้แทนประเทศต่างๆและสื่อมวลชน (สำนักข่าวซินหัว) ว่าเป็นรายงานที่มีเนื้อหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมวัฒนธรรมกับสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเป็นที่เข้าใจได้ดี ให้คำนิยามครอบคลุมงานอุตสาหกรรมวัฒนธรรมและสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมได้ครบถ้วนและเป็นรูปธรรม

อนึ่ง รายงานจากประเทศไทยระบุว่ากระทรวงวัฒนธรรมมีแนวคิดที่จะจัดตั้งสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรมขึ้นเป็นองค์การมหาชน มาส่งเสริมงานอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะ แบบเดียวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐเกาหลี

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

2.3.1 ผู้ศึกษาจะทำการศึกษารอบแนวคิดของอนุสัญญาฉบับนี้ในเรื่องการแสดงออกทางวัฒนธรรมซึ่งมุ่งเน้นประเด็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม โดยศึกษาจากกรณีศึกษาของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมในบริบทของต่างประเทศและของประเทศไทย

2.3.2 ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการประชุมของคณะกรรมการฯซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารออนไลน์ เอกสารงานวิจัย และการใช้ประสบการณ์ตรงอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

บทที่ 3 ระเบียบวิธีศึกษา

ตามที่ได้กล่าวในบทที่ 1 ผู้ศึกษาเห็นว่าปัญหาของไทยในการเข้าร่วมอนุสัญญา คือความไม่ชัดเจนว่าอะไรเป็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ในบทนี้ผู้ศึกษาประสงค์จะศึกษาความหมายที่กว้างและคลุมเครือของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และมีการพิจารณาให้ชัดเจนเพื่อให้สามารถแยกแยะสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมออกจากสินค้าและบริการทั่วไป โดยนำเสนอ (1) ประเภทของการศึกษา และ (2) วิธีการเก็บข้อมูล

3.1 ประเภทของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาโดยวิธีพรรณนาด้วยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ

3.2. วิธีการเก็บข้อมูล

3.2.1 ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อสำรวจแนวคิดและการศึกษาโดยแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ส่วนใหญ่มาจากการเก็บข้อมูลเชิงพรรณนาที่ใช้เป็นการภายในที่มาจากแหล่งของหน่วยงานไทย คือ กระทรวงวัฒนธรรมเป็นหลัก โดยเป็นข้อมูลที่ได้จากการประชุมคณะกรรมการฯ และการประชุมสัมมนาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญานับนี้ดังต่อไปนี้

1. สุนทรพจน์ของนายวิระ โรจน์พจนรัตน์ ในการประชุม Asia Cultural Cooperation Forum ณ ฮองกง วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547
2. รายงานการประชุมคณะทำงานฯ สมัยพิเศษ (Special Session) ระหว่างวันที่ 20-22 มิถุนายน พ.ศ. 2548 ณ Canada Pavilion ในบริเวณงาน 2005 World Exposition เมือง Aichi ประเทศญี่ปุ่น
3. รายงานการเข้าร่วมประชุมสมัชชาสามัญ ครั้งที่ 33 องค์การยูเนสโก ระหว่างวันที่ 13-18 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส
4. อนุสัญญายูเนสโกว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม (UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions)
5. สรุปผลการประชุมหารือเรื่อง“การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาของยูเนสโก” วันพุธที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2550 เวลา 14.00 น. ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 22 กระทรวงวัฒนธรรม
6. สรุปผลการเข้าพบหารือของผู้แทนแคนาดาเรื่อง การอนุวัติอนุสัญญายูเนสโกว่าด้วยการ

คุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรม วันศุกร์ที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2550 ระหว่างเวลา 11.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุม 2 ชั้น 21 กระทรวงวัฒนธรรม

7. รายงานการประชุมคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ ครั้งที่ 1/2550 วันพฤหัสบดีที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2550 เวลา 10.00 น. ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 21 กระทรวงวัฒนธรรม

8. เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ ครั้งที่ 1/2550 วันพฤหัสบดีที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2550 เวลา 10.00 น. ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 21 กระทรวงวัฒนธรรม เกี่ยวกับเรื่อง อนุสัญญายูเนสโกว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม

9. รายงานการเดินทางไปเข้าร่วมในโครงการฝึกอบรมเรื่องความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สาขาวัฒนธรรมในกรอบอาเซียน+3 ครั้งที่ 2 ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 5- 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

10. บทความเรื่องประเทศไทยกับการเตรียมนโยบายและแนวทางการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดย นางสาวศิริ สุวรรณสถิตย์ ที่ปรึกษากระทรวงวัฒนธรรม วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

3.2.2 ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษารวบรวมและสืบค้นเอกสารสิ่งพิมพ์กับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการกำหนดความหมาย ขอบข่ายของประเภทสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมของไทย ดังนี้

1. วิริยะ สว่างโชติ. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในมุมมองยูเนสโก.(ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.Thaiingo.org/writer/view.php?id=176> สืบค้นวันที่ 4 มิถุนายน 2552

2. พงศ์พันธ์ อนันต์วรณิชย์. รายงานการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำเอกสารเชิงหลักการเพื่อให้ได้ความหมายของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมและแนวทางการพัฒนาสินค้าและบริการของกระทรวงวัฒนธรรม 30 พฤษภาคม 2552

3. **Canada-France Joint Communique on the Importance of Cultural Diversity in a World Economy.** (Online) Available from <http://www.dfait-maeci.gc.ca/canada-europa/france/canadafrance/culture-en.asp>. Accessed on 29 June 2009.

4. Canadian Industry Statistics. **Definition Information and Cultural Industries (NAICS51)** (Online) Available from <http://ic.gc.ca/cis-sic/cis-sic.nsflide/cis51defe.html>. Accessed on 12 June 2009

5. Pauwelyn ,Joost **The UNESCO Convention on Cultural Diversity, and the WTO: Diversity in International Law-Making?** (Online) Available from <http://www.asil.org/insights-051115.cfm>. Accessed on 29 June 2009

6. UNESCO (2005), **International Flows of Selected Cultural Goods and Services**, 1993-2003

3.2.3 ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

1. ความหมายของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม
2. ประเภทของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ขอบเขตการศึกษาสำหรับรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ คือการศึกษาประเด็นปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (cultural goods and services) ใน Article 4.4 ซึ่งมีความหมายที่กว้างและคลุมเครือมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถแยกแยะระหว่างสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมและสินค้าและบริการทั่วไปนั้น ในบทนี้ผู้ศึกษาจะใช้การศึกษาเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลให้ตอบโจทย์ที่ตั้งไว้ครั้งแรก คือให้รับทราบว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่ต่างจากสินค้าและบริการทั่วไปและจัดทำข้อเสนอแนะในประเด็นด้านวัฒนธรรมเพื่อผู้ที่กำหนดนโยบายจะนำไปพิจารณาในการเข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาในเชิงพรรณนาและประสบการณ์ตรง ผู้ศึกษาขอเสนอผลการศึกษาในประเด็นปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (cultural goods and services) โดยสรุปดังนี้

4.1 ภูมิหลัง

ในการประชุมสมัชชาสามัญขององค์การยูเนสโก ครั้งที่ 31 ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นเวลาเพียง 2 เดือน หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน (9-11) ที่นิวยอร์ก สร้างความตระหนักให้กับทุกประเทศทั่วโลก ประเทศสมาชิก จำนวน 193 ประเทศ ได้มีมติอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม (UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity) เพื่อส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ต่อมาได้มีการอภิปรายในระหว่างการประชุมสมัชชาสามัญขององค์การยูเนสโก ครั้งที่ 32 เดือนกันยายน – ตุลาคม 2546 เห็นสมควรให้จัดทำเป็นอนุสัญญา (convention) เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ที่มีข้อผูกมัดมากกว่าการเป็นปฏิญญา โดยองค์การยูเนสโกได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อร่างอนุสัญญาดังกล่าว

4.2 ผลการประชุมของคณะทำงานขององค์การยูเนสโก

คณะทำงานขององค์การยูเนสโกได้มีการประชุม 3 ครั้ง และได้มีข้อคิดเห็นในการประชุมแต่ละครั้ง ดังนี้

1. การประชุมครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 17 – 20 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ที่ประชุมได้เห็นพ้องต้องกันว่า จะต้องมีการจัดทำร่างอนุสัญญาให้มีการส่งเสริมศักยภาพของประเทศสมาชิกในการกำหนดนโยบายทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการคุ้มครองและส่งเสริมเนื้อหาทางวัฒนธรรมและการแสดงออกทางวัฒนธรรม โดยการเชื่อมโยงสิทธิพื้นฐานกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงได้มีการพิจารณาอภิปรายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ หลักการและขอบข่ายที่จะกำหนดไว้ในร่างอนุสัญญา และที่ประชุมยังได้เห็นว่า ควรใช้คำว่า การแสดงออกทางวัฒนธรรม (cultural expressions) เนื่องจากจะสามารถครอบคลุมแนวคิดของเนื้อหาทางวัฒนธรรม (cultural contents) และการแสดงออกทางศิลปะ (artistic expressions) ได้

2. การประชุมครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม – 3 เมษายน พ.ศ. 2547 ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ที่ประชุมได้พิจารณาสิทธิและพันธกรณีของรัฐสมาชิก ที่จะมีส่วนอนุสัญญาในด้านการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรม และได้มีการพิจารณาส่วนที่จะบรรจุไว้ในภาคความร่วมมือนานาชาติ นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้เสนอรายการของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมและนโยบายวัฒนธรรม ซึ่งเป็นไปในลักษณะเพิ่มเติมได้ (non-exhaustive)

3. การประชุมครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 28 – 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ที่ประชุมได้พิจารณาบททวนร่างอนุสัญญาในภาพรวม และพิจารณากลไกในการติดตามผล รวมทั้งสรุปว่า ร่างอนุสัญญาจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ บทนำ วัตถุประสงค์และหลักการ ขอบข่ายการนำไปใช้และคำจำกัดความ สิทธิและพันธกรณีของรัฐสมาชิก ความสัมพันธ์กับอนุสัญญาอื่น ๆ กลไกในการติดตามผลและบทสรุป

4.3 ผลการประชุมผู้เชี่ยวชาญ

ต่อมาได้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศเพื่อพิจารณาร่างอนุสัญญา ระหว่างวันที่ 20 – 25 กันยายน พ.ศ. 2547 ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส รองผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การยูเนสโกและผู้แทนจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส เข้าร่วมการประชุม โดยมีสาระสำคัญ คือ ที่ประชุมได้เปิดโอกาสให้ผู้แทนที่เข้าร่วมการประชุมแสดงความคิดเห็นทั่วไป ซึ่งรองผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การยูเนสโกได้กล่าวสนับสนุนร่างอนุสัญญาดังกล่าว โดยได้กล่าวว่า รัฐบาลไทยมีนโยบายให้การสนับสนุน ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการแสดงออกทางศิลปะตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงภาครัฐและเอกชน

สำหรับประเทศที่เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้มีเท่าที่ ดังนี้

❖ สหรัฐอเมริกาได้ให้การสนับสนุนร่างอนุสัญญา โดยเห็นว่าร่างอนุสัญญาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ขอให้อำนาจถึงแนวคิด เรื่อง cultural liberty ทั้งนี้ รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ให้ความสำคัญต่อความหลากหลายในทุกระดับ

❖ ญี่ปุ่น เห็นว่า แนวทาง ๓ ประการ ได้แก่ ความมั่นคง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการดำเนินการทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องดำเนินไปอย่างกลมกลืนกัน รัฐบาลไม่ควรเข้าไปแทรกแซง การสร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยปัจเจกบุคคล และการออกมาตรการเพื่อการป้องกันการสูญหายของวัฒนธรรม

❖ บราซิล อินเดีย และจีน ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีแนวคิดไปในทำนองเดียวกัน คือ สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมจะต้องไม่ถูกมองว่า “เป็นสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป”

4.4 การดำเนินงานของฝ่ายไทย

4.4.1 คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ ได้จัดการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ครั้ง คือ

1. การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิครั้งที่ 1 วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ที่ประชุมได้พิจารณาร่างอนุสัญญาดังกล่าว รวมทั้งผลการประชุมต่าง ๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity ผลการประชุมเตรียมการสำหรับการประชุมสุดยอดของผู้นำ ASEM ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และได้มี ASEM Declaration on Dialogue among Cultures and Civilizations ผลจากการสัมมนา Cultural Diversity and Cultural Exchange in the Framework of Globalization แล้วเห็นว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีบริบทกว้าง และเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ และเนื้อหาของการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจมีความ สัมพันธ์กับปฏิญญาหรืออนุสัญญาต่าง ๆ ที่ไทยได้ให้สัตยาบันแล้ว เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นต้น การที่ยูเนสโกพัฒนาจากปฏิญญาการรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Universal Declaration on Cultural Diversity) เป็นอนุสัญญาก็เพื่อต้องการให้เกิดพันธมิตรจากประเทศสมาชิกมากขึ้น และเนื่องจากแนวปฏิบัติบางประการในอนุสัญญาอาจไม่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของไทย เช่น คำนิยามของคำว่า วัฒนธรรม ดังนั้น แนวคิดบางประเด็นจึงไม่สอดคล้องกับบริบทของประเทศในแถบเอเชีย

2. การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิครั้งที่ 2 วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ที่ประชุมเห็นว่าควรเพิ่มเติมข้อความว่า “ในส่วนของ การปฏิบัติตามอนุสัญญา จะต้องไม่ขัดแย้งกับนโยบายหรือกฎหมายของประเทศ” ควรจะต้องพิจารณาคำจำกัดความของ "cultural goods and services" เนื้อหาของร่างอนุสัญญามีข้อผูกพันเกินขอบข่ายของยูเนสโก ดังนั้น ประเทศไทยควรจะต้องพิจารณาให้รอบคอบ เพราะอาจจะทำให้ประเทศไทยเสียผลประโยชน์ได้

4.4.2 ระหว่างการประชุมสมัชชาสามัญ ครั้งที่ 33 ใน Plenary Session

กระแสน้ำในการประชุมสมัชชาสามัญตั้งแต่เริ่มเปิดประชุม ก็มีหัวหน้าคณะผู้แทนของแต่ละประเทศ ตลอดจนประมุขของประเทศที่ไปกล่าวปราศรัยนโยบายในห้องประชุมใหญ่ (Plenary Session General

Policy Debate) ต่างพูดถึงเรื่องนี้โดยสนับสนุนอย่างชัดเจน รวมทั้งนายกรัฐมนตรีของไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในนามหัวหน้าคณะผู้แทนไทยได้กล่าวสนับสนุนในหลักการสำคัญไว้ด้วย

4.4.3. ในการประชุมสมัยสามัญในคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรม

1. ก่อนที่ผู้แทนไทยในคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมจะกล่าวในการอภิปรายรอบแรกได้ปรึกษาหารือกัน ในคณะว่าควรกล่าวถึงเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมและควรแสดงที่ท่าสนับสนุนเต็มที่ แต่เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องสลับซับซ้อน จึงยินดีเปิดใจรับฟังความคิดเห็นต่อไปและยินดีร่วมมือกับทุกฝ่าย ในขณะที่เดียวกันก็แสดงความเห็นว่าร่างอนุสัญญาในเรื่องนี้ควรจะรับรองโดยฉันทามติ

2. ในช่วงสุดสัปดาห์ก่อนวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นวันที่กำหนดจะพิจารณาวาระร่างอนุสัญญาฉบับนี้ประเทศต่างๆ ได้ประชุมหารือกับหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรม ได้รับทราบข้อมูลเป็นการภายในว่า ในการพิจารณาในวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2548 สหรัฐอเมริกาจะเรียกร้องให้มีการยกมือออกเสียงลงมติเพื่อให้เห็นชัดเจนว่าประเทศใดสนับสนุนสหรัฐอเมริกาบ้าง เป็นที่ทราบกันดีว่าสหรัฐอเมริกาพิจารณาว่าบริการโทรศัพท์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ในขณะที่ฝรั่งเศสและแคนาดาให้ความเห็นว่าบริการโทรศัพท์เป็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ซึ่งจัดเป็นสินค้าที่มีความพิเศษและมีความแตกต่างจากสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป เพราะมีคุณสมบัติเฉพาะในการบังคับอัตลักษณ์ ค่านิยมและความหมาย สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมจึงไม่มีข้อผูกพันกับ WTO ในเรื่องสินค้าและบริการ

3. ในเช้าวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2548 หัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรม ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ได้มาร่วมประชุมในคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมด้วย โทรศัพท์ทางไกลติดต่ออธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ เพื่อขออนุญาตในการยกมือลงคะแนนเสียงเนื่องจากเป็นประเด็นการเมืองระหว่างประเทศอย่างชัดเจน หากมีการยกมือผู้แทนไทยคงไม่อยู่ในฐานะที่จะงดเว้นออกเสียงได้เพราะอาจจะไม่สอดคล้องกับคำปราศรัยของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ กรณีผู้แทนไทยในการประชุมจะงดเว้นออกเสียง ควรต้องอธิบายเหตุผล (explain the vote) หรือการยกมือตามธรรมเนียมที่ควรปฏิบัติ

4. ในบ่ายวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2548 หัวหน้าคณะผู้แทนไทยได้รับโทรศัพท์ตอบจากอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ โดยในขั้นต้น ขอให้ผู้แทนไทยพยายามเลื่อนการพิจารณารับรองอนุสัญญาไปก่อน (postpone) ซึ่งคณะผู้แทนไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นไปไม่ได้ เพราะกระแสความกดดันจากประเทศหม่มากในที่ประชุมท่วมทับ และสหรัฐอเมริกาคงจะเรียกร้องให้ยกมือ

ลงคะแนนเสียงทุกขั้นตอน ตั้งแต่การพิจารณาร่างข้อมติของสหรัฐอเมริกาเพื่อแก้ไขร่างอนุสัญญา จนกระทั่งถึงการยกมือลงคะแนนเสียงด้วยทงของร่างอนุสัญญาเองอย่างแน่นอน ในที่สุดกระทรวงการต่างประเทศจึงขอให้ออกเสียง (vote) สนับสนุน (support) ร่างอนุสัญญา

5. ในช่วงนี้ ท่านเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงปารีส ซึ่งเป็นผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การยูเนสโกได้เดินทางมาร่วมประชุมด้วย และได้เป็นผู้ยกมือลงคะแนนเสียงด้วยตนเอง

4.5 เนื้อหาของอนุสัญญา

อนุสัญญาดังกล่าวได้ยืนยันความเชื่อมั่นของประชาคมนานาชาติว่า ประเทศทุกประเทศจำเป็นต้องให้การยอมรับนับถือความหลากหลายทางวัฒนธรรม การอดกลั้น และขันติธรรม การหารือ และปฏิสัมพันธ์ และความร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อที่จะจรรโลงให้เกิดสันติภาพ ความมั่นคง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.5.1 วัตถุประสงค์ (มาตรา 1) คือ

1. เพื่อคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรม
2. เพื่อสร้างเสริมสภาพการณ์ที่วัฒนธรรมสามารถเติบโตและมีปฏิสัมพันธ์แบบเสรีในวิถีทางที่ให้ประโยชน์ร่วมกัน
3. เพื่อกระตุ้นการเสวนาระหว่างวัฒนธรรมด้วยทัศนคติที่ช่วยเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอย่างกว้างขวางและมีสมดุลในโลกโดยให้ความสำคัญต่อการเคารพระหว่างวัฒนธรรมและสันติวัฒนธรรม
4. เพื่ออุปถัมภ์สภาพระหว่างวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ด้วยจิตวิญญาณแห่งการเสริมสร้างสายสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างผู้คน
5. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเคารพความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรมและยกระดับการตระหนักในคุณค่าเหล่านี้ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ
6. เพื่อยืนยันซ้ำถึงความสำคัญของความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมและการพัฒนาในทุกประเทศ โดยเฉพาะในหมู่ประเทศกำลังพัฒนา และเพื่อสนับสนุนปฏิบัติการในระดับชาติและระดับนานาชาติ เพื่อให้ได้รับการยอมรับในคุณค่าอันแท้จริงของความเชื่อมโยงนี้
7. เพื่อให้การรับรองถึงลักษณะเด่นตามธรรมชาติของกิจกรรมทางวัฒนธรรม สินค้าทางวัฒนธรรมและบริการทางวัฒนธรรม ในฐานะเป็นสิ่งที่บ่งบอกอัตลักษณ์ คุณค่าและความหมาย
8. เพื่อยืนยันซ้ำถึงสิทธิอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐที่จะร่างไว้ รับรองและดำเนินนโยบายและมาตรการที่ตนเห็นว่า มีความเหมาะสมในการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรมในอาณาเขตแห่งรัฐตน

9. เพื่อเสริมความเข้มแข็งให้แก่ความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างประเทศ ด้วยจิตวิญญาณของการเป็นหุ้นส่วน โดยเฉพาะด้วยทักษะในการเสริมสร้างศักยภาพของประเทศกำลังพัฒนาเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรม

4.5.2 นิยาม

องค์การยูเนสโกได้กำหนดนิยามต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของอนุสัญญา (มาตรา 4)

1. **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม** หมายถึง วิถีทางหลายแบบซึ่งวัฒนธรรมของกลุ่มและสังคมต่างๆ ใช้ในการแสดงออก การแสดงออกเหล่านี้ได้ถูกถ่ายทอดภายในและระหว่างกลุ่มและสังคมต่างๆ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ถูกทำให้เป็นที่ประจักษ์ มิใช่เพียงผ่านวิถีทางที่แตกต่างกัน ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติถูกแสดงออก ต่อเติมและถ่ายทอด โดยผ่านการแสดงออกทางวัฒนธรรมหลายแบบ แต่ยังคงผ่านวิธีการที่หลากหลายของการสร้างสรรค์ การผลิต การเผยแพร่ การกระจาย และความพึงใจทางศิลปะ ไม่ว่าจะใช้วิธีการและเทคโนโลยีใดก็ตาม

2. **เนื้อหาวัฒนธรรม** หมายถึง ความหมายเชิงสัญลักษณ์ มิติทางศิลปะและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่กำเนิดมาจากหรือแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

3. **การแสดงออกทางวัฒนธรรม** คือ การแสดงออกต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากความคิดสร้างสรรค์ของปัจเจกบุคคล กลุ่ม และสังคม และมีเนื้อหาทางวัฒนธรรม

4. **กิจกรรม สินค้า และบริการทางวัฒนธรรม** หมายถึง บรรดากิจกรรม สินค้า และบริการซึ่งในเวลาที่ได้รับพิจารณาว่า มีคุณสมบัติ ใช้ประโยชน์หรือมุ่งหมายเป็นการเฉพาะ ก่อรูปหรือแสดงออกทางวัฒนธรรม มิได้คำนึงถึงคุณค่าเชิงพาณิชย์ที่อาจมีอยู่ กิจกรรมทางวัฒนธรรมอาจสิ้นสุดในตนเอง หรืออาจมีส่วนในการผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม

5. **อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม** หมายถึง อุตสาหกรรมที่ผลิตและกระจายสินค้าหรือบริการทางวัฒนธรรมตามที่ได้นิยามไว้ในย่อหน้าที่ 4 ข้างต้น

6. **นโยบายและมาตรการทางวัฒนธรรม** หมายถึง นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค หรือระดับนานาชาติ ที่มุ่งไปที่วัฒนธรรมเอง หรือไม่ก็ได้รับการออกแบบให้มีผลโดยตรงต่อการแสดงออกทางวัฒนธรรมของปัจเจกบุคคล กลุ่ม หรือสังคม รวมทั้งต่อความคิดสร้างสรรค์ การผลิต การเผยแพร่ การแพร่กระจาย และการเข้าถึงกิจกรรม สินค้า และบริการทางวัฒนธรรม

7. **การคุ้มครอง** หมายถึง การใช้มาตรการที่มุ่งเป้าไปยังการอนุรักษ์ การคุ้มครองและการส่งเสริมความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรม

8. **สภาพระหว่างวัฒนธรรม** หมายถึง การมีอยู่และปฏิสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความเป็นไปได้ของการสร้างเสริมการแสดงออกทางวัฒนธรรมร่วม โดยผ่านการเสวนาและการเคารพซึ่งกันและกัน

4.5.3 กลไกการดำเนินงาน

องค์การยูเนสโกได้กำหนดกลไกการดำเนินงานตามอนุสัญญา ดังนี้

1. ประเทศภาคีจะจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาล โดยจะมีการจัดประชุมในวาระปกติทุกปี (มาตรา 23)
2. ประเทศภาคีสามารถสมัครเป็นคณะกรรมการระหว่างรัฐบาล 18 คน มีวาระ 4 ปี และจะเพิ่มเป็น 24 คน เมื่อมีประเทศภาคีถึง 50 ประเทศ ทั้งนี้ จะต้องจัดการประชุมทุกปี (มาตรา 28)
3. หากมีกรณีพิพาทต้องระงับโดยการเจรจา การต่อรอง หรือการไกล่เกลี่ยโดยประเทศที่สาม (มาตรา 25)
4. เมื่อมีการตีความเพื่อใช้กับอนุสัญญาอื่น จักต้องนำบทบัญญัติของอนุสัญญานี้มาประกอบการพิจารณาด้วย (มาตรา 20)
5. ไม่มีส่วนใดในอนุสัญญานี้ที่จักนำไปตีความว่าเป็นการขยายเพิ่มเติมสิทธิและพันธกรณีของรัฐสมาชิกภายใต้สนธิสัญญาอื่นซึ่งตนเป็นภาคีสมาชิกร่วมอยู่ด้วย (มาตรา 20)

ในประเด็นของการตีความร่วมกับอนุสัญญาอื่น องค์การยูเนสโกอธิบายว่า มาตรา 20 สะท้อนถึงวัตถุประสงค์หลักของอนุสัญญาที่ต้องการให้รัฐสมาชิกตระหนักถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรม สินค้าและบริการที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจ กฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลต่อบริบทของอนุสัญญาถือเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนร่วมกัน สนธิสัญญาระหว่างประเทศอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างจากอนุสัญญาขององค์การยูเนสโกสามารถเป็นตัวสนับสนุนอนุสัญญาได้ รัฐสมาชิกจักต้องส่งเสริมวัตถุประสงค์และหลักการของอนุสัญญาในระดับนานาชาติ การดำเนินการดังกล่าวถือเป็นการยอมรับในปฏิสัมพันธ์ระหว่างอนุสัญญาและสนธิสัญญาระหว่างประเทศ อื่นๆ ด้วย

4.6 สรุปประเด็นปัญหาหลัก

ประเทศไทยโดยคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติและกระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดการประชุมหารือกับนักวิชาการและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายครั้ง ทุกฝ่ายอภิปรายให้ความคิดเห็นและเสนอแนะให้พึงระวังเนื่องจากเป็นเรื่องใหม่และมีขอบข่ายกว้างขวาง ครอบคลุมทั้งในด้านความหลากหลาย หลายทางประชากรและทางความคิด นอกจากนี้เนื้อหาของศิลปะแขนงต่างๆ แล้วยังมีนัยที่ครอบคลุมอย่างลึกซึ้งในด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิของกลุ่มชน สิทธิทางวัฒนธรรมและการแสดงออก รวมไปถึงเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคโลกาภิวัตน์ด้วย

ประเด็นสำคัญหลักก็คือ เรื่องนี้เป็นกระแสการเมืองระหว่างประเทศ ที่มีนัยเกี่ยวกับสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมโดยมีเนื้อหาแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศ ต่าง ๆ เป็นที่ทราบกันดีว่า ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ส่งเสริมผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ภาพยนตร์ หนังสือ วีดีโอ และคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ออกมาขายในตลาดทั่วโลกมากที่สุด แม้ว่าจะมีประเทศอื่น เช่น ฝรั่งเศส หรือกลุ่มประเทศที่พูดภาษาฝรั่งเศส จีนจะเริ่มมีส่วนแบ่งในตลาดมากขึ้นในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาก็ตาม

ประเด็นขัดแย้งจึงน่าจะเป็นเรื่องของประเทศที่ผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมขายประเทศที่พูดภาษาอังกฤษกับประเทศที่ผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่พูดภาษาและวัฒนธรรมอื่น ๆ นำโดยกลุ่มฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสและแคนาดาไม่ผูกพันสินค้าและบริการโศดทัศน์ซึ่งถือได้ว่าเป็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดความทศวรรษที่ว่า สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บ่งบอกอัตลักษณ์ คุณค่า และความหมาย จึงไม่อาจพิจารณาให้เป็นสิ่งที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป เป็นการปกป้องสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมของตนจากการครอบงำทางวัฒนธรรมของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมของชาติอื่น สหรัฐอเมริกาแสดงความเห็นอย่างชัดเจนว่าในเมื่อสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมไม่มีความแตกต่างจากสินค้าและบริการประเภทอื่นๆ สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมจึงควรจัดอยู่ในกลุ่มของการค้าบริการทั่วไป นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกายังถือว่าการใช้มาตรการปกป้องสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมก็คือการไม่เปิดเสรีทางการค้า นับเป็นการกีดกันทางการค้าอีกลักษณะหนึ่ง

เพื่อให้ตรงประเด็น การจัดทำอนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศด้านวัฒนธรรมใหม่ กล่าวคือการแสดงออกทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะปรากฏอยู่บนสื่อหรือเทคโนโลยีใดๆ จะไม่อยู่ภายใต้การค้าหรือบริการตามปกติ อนุสัญญาไม่ได้ครอบคลุมทุกๆแง่มุมของความหลากหลายทางวัฒนธรรม หากแต่มุ่งสร้างความตระหนักที่ว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บ่งบอกอัตลักษณ์ คุณค่า และความหมาย จึงไม่อาจมองเป็นสิ่งที่อยู่กลุ่มเดียวกับสินค้าและบริการทั่วไป

สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม เป็นสินค้าที่มีความพิเศษและมีความแตกต่างจากสินค้าทั่วไป เนื่องจากเป็นสินค้าและบริการที่มีการสอดใส่เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้ผลิตลงไปในตัวสินค้าโดยมีองค์ประกอบของคุณลักษณะที่มาจากมรดกทางศิลปวัฒนธรรมได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาให้มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและการบันเทิง ตามนัยนี้ สินค้าและบริการวัฒนธรรม คือสินค้าและบริการที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. ความสามารถในการสร้างสรรค์
2. ทรัพย์สินทางปัญญา
3. ความหมายเชิงสัญลักษณ์
4. คุณค่าการใช้งาน
5. วิธีการผลิต

คุณลักษณะของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม มีดังนี้

1. เป็นผลผลิตของแรงงานและความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ด้านอุตสาหกรรม ศิลปะการสร้างสรรค์ และการช่างการฝีมือ
2. แสดงหรือถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์ และมีคุณค่าทางวัฒนธรรมอยู่ในตัว
3. สร้างจากทรัพย์สินทางปัญญาและทำให้เกิดทรัพย์สินทางปัญญา

ทุกวันนี้การผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมต้องอาศัยภูมิปัญญาและวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นฐานการพัฒนา เกาหลีเป็นประเทศที่ใช้ฐานวัฒนธรรมดังกล่าวผนวกกับเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่สร้างสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมได้อย่างดีเลิศ สมควรที่ไทยจะใช้เป็นแบบอย่าง สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการสร้างสรรค์และทรัพย์สินทางปัญญา

ผู้ศึกษามีความเห็นสอดคล้องกับวรรณกรรมต่างๆ ที่กล่าวว่า สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมก็คือสินค้าและบริการ โสตทัศน ได้แก่ หนังสือ ซีดี เทปเพลง วิดีโอ โทรทัศน์ การแสดงสด ภาพยนตร์ วีดีโอ ดีวีดี หรือ แม้แต่ทางอินเทอร์เน็ต การแสดงออกทางวัฒนธรรมดังกล่าวต้องอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในกระบวนการผลิตและการจำหน่าย การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งสามารถเชื่อมต่อกับวัฒนธรรมของอีกประเทศหนึ่งได้โดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยกิจกรรมเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ อีกทั้งยังเป็นประเด็นให้เกิดคำถามที่ว่า การไหลบ่าของวัฒนธรรมจากประเทศหนึ่ง ไปสู่อีกประเทศหนึ่งนั้น มีความสมดุลกันหรือไม่ และเป็นไปในทิศทางที่ทุกคนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนั้นๆ ได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ ผลประโยชน์อีกด้านหนึ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรม สินค้าและบริการวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา คือการพัฒนาเพื่อที่จะต้านกระแสการครอบงำของวัฒนธรรมมวลชนและเพื่อสงวนรักษาและสืบทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติให้ดำรงอยู่ต่อไป ในส่วนของประเทศไทย สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมยังหมายรวมถึงศิลปะแบบประเพณีที่นำมาปรับใช้ให้มีมูลค่า เพิ่มทางเศรษฐกิจอีกด้วย

โดยนัยจากการศึกษานี้นิยามคำว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมในบริบทของต่างประเทศและของประเทศไทย รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการประชุมของคณะกรรมการประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เอกสารออนไลน์ เอกสารสิ่งพิมพ์ และการใช้ประสบการณ์ตรง สรุปได้ว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมของประเทศไทยประกอบด้วย

- 1) งานมรดกวัฒนธรรมและวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อมูลค่าทางเศรษฐกิจ อาทิเช่น งานพิพิธภัณฑ์ งานดนตรีและศิลปะการแสดง การละคร การจัดแสดงนิทรรศการภาพเขียน สิ่งพิมพ์และหนังสือ การจัดงานออกร้าน การจัดงานโครงการต่างๆ การแสดงมวยไทย ฯลฯ

2) งานวิสาหกิจวัฒนธรรมขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีพื้นฐานจากหัตถกรรมพื้นบ้านและวิถีชีวิต เช่น งานศิลปาชีพ งานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และอาหารไทย ฯลฯ

3) งานสื่อโสตทัศนที่ใช้เนื้อหาทางวัฒนธรรม อาทิ บทเพลง ภาพยนตร์ รายการวิทยุ โทรทัศน์ เกมส์ การ์ตูน มัลติมีเดีย แผ่นเสียง ซีดี และการโฆษณา เป็นต้น

จากเอกสารรายงานการประชุมและประสบการณ์ตรงของผู้ศึกษา ภายใต้การผลักดันขององค์การยูเนสโกและในท่าทีของบางประเทศเช่นฝรั่งเศสและแคนาดาจะเห็นได้ว่าต่างฝ่ายต่างก็ไม่ต้องการให้สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเข้ามาเป็นประเด็นการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งเลือกที่จะไม่ผูกพันหรือผลักดันการเปิดตลาดบริการดังกล่าวในกรอบการค้าระดับโลกหรือการค้าทวิภาคี ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำมาตรการภายในประเทศ เพื่ออุดหนุนและส่งเสริมสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศตน

ในส่วนของประเทศไทย จะเห็นได้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีภาพลักษณ์ของการเปิดกว้างรับวัฒนธรรมอันหลากหลายมาช้านาน ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ และรายการวิทยุ ฯลฯ ซึ่งเป็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ไหลบ่าอย่างเสรีอยู่ในตลาดการค้าของไทย เป็นการสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรมฉบับนี้ ที่มีได้มีการปิดกั้นวัฒนธรรมแต่ประการใด ทั้งนี้อนุสัญญานี้เน้นย้ำให้มีการส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการไหลบ่าโดยเสรีของความ คิดด้วยคำพูดหรือด้วยภาพ

ดังนั้น เมื่อไทยสามารถตอบโจทย์และเข้าใจประเด็นปัญหาของความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมแล้ว หากประเทศไทยให้สัตยาบันและอนุวัติอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรมดังกล่าว ก็น่าจะมีผลดีต่อประเทศไทย ในมิติของความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ในกรณีนี้ ฝ่ายไทยควรจัดตั้งหน่วยงานกลางรับผิดชอบงานด้านสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และออกกฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ตลอดจนสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายรองรับการนำเข้ากฎหมายระหว่างประเทศมาปรับใช้ในประเทศ จึงจำเป็นต้องผ่านกระบวนการรับเอาเสียก่อน เพื่อให้มีกฎหมายครอบคลุมถึงข้อตกลงในอนุสัญญา นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงกฎหมายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและแก้ปัญหาคารละเมิดลิขสิทธิ์และพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมให้ก้าวไกลสู่ระดับนานาชาติ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาขอเสนอข้อสรุปและข้อเสนอแนะจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานส่วนบุคคลฉบับนี้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเป็นประเด็นใหม่ในกรอบความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ภายใต้การผลักดันขององค์การยูเนสโกและในทำนองของบางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส และแคนาดา มีการสร้างความตระหนักว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ปกป้องอัตลักษณ์ คุณค่า และความหมาย จึงไม่อาจมองเป็นสิ่งที่อยู่กลุ่มเดียวกับสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป

ในส่วนของประเทศไทย ซึ่งมีปัญหาของความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ได้ผลสรุปว่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนั้น เมื่อไทยสามารถตอบโจทย์และเข้าใจประเด็นปัญหาของความไม่ชัดเจนว่าอะไรคือสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมแล้ว หากประเทศไทยให้สัตยาบันกับอนุสัญญาดังกล่าว ก็น่าจะเกิดผลดีในมิติใหม่ของความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ยังประโยชน์ดังต่อไปนี้

5.1.1 การเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว น่าจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสังคมมนุษยชาติ ในการที่จะทำให้การแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองให้สามารถสืบทอดต่อไปยังอนุชนรุ่นหลังได้อย่างมั่นใจ

5.1.2 อนุสัญญา มุ่งส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมและการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ซึ่งนับเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะเป็นผลดีและมีความสำคัญในระยะยาวต่อประเทศที่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว

5.1.3 อนุสัญญาเป็นความตกลงระหว่างประเทศฉบับแรกที่กำหนดให้ประชาคมระหว่างประเทศส่งเสริมและคุ้มครองวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและคุ้มครองวัฒนธรรมไทย

5.1.4 ภาคีจะได้รับประโยชน์จากความร่วมมือและสนับสนุนด้านเงินทุน รวมทั้งการแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศด้านการคุ้มครองและส่งเสริมวัฒนธรรมจากการเป็นภาคีอนุสัญญา รวมทั้งประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษจากอนุสัญญา

5.1.5 ประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่น่าจะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณีประเพณีและวัฒนธรรมของไทยสู่สากลได้มากขึ้น รวมทั้งรู้วัฒนธรรมของชาติอื่นอย่างเป็นระบบ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ก. การจัดตั้งหน่วยงานกลางรับผิดชอบงานด้านสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม

ปัจจุบันไม่มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเช่นในกรณีของภาพยนตร์ มีหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์กระจายไปในหน่วยงานมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน ทำให้การผลักดันการพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเป็นแบบแยกส่วน ขึ้นอยู่กับภารกิจหลักของหน่วยงาน สำหรับแอนิเมชันและเกมส์ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่มีภารกิจหลักที่ไม่ได้ครอบคลุมสินค้านี้ทั้งหมด ทิศทางของหน่วยงานนี้ให้ความสำคัญกับการเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์มากกว่าการเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาสาระ อนึ่ง งานประเภทวิสาหกิจวัฒนธรรมและการใช้ประโยชน์จากมรดกวัฒนธรรมทั้งจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ก็มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบโดยไม่มีประสานงานกันแต่อย่างใด

จำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางที่จะจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดเจ้าภาพในการผลักดันสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม โดยมีแนวทางการทำงานที่ชัดเจน หน่วยงานนี้จะเป็นหน่วยจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์หรือแผนการพัฒนาในภาพรวมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกๆกลุ่ม รวมทั้งรับผิดชอบในการขับเคลื่อนแผนไปสู่ภาคปฏิบัติต่อไป

หน่วยงานราชการน่าจะมีความคล่องตัวในการขับเคลื่อนภารกิจทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับศักยภาพของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นจุดขายและสร้างมูลค่าเพิ่ม

กระทรวงวัฒนธรรมเคยมีแนวคิดที่จะจัดตั้งสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรมขึ้นเป็นองค์การมหาชนมาส่งเสริมงานอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะแต่ก็ได้ล้มเลิกไปในเวลาต่อมา หากไทยเข้าร่วมในอนุสัญญาครั้งนี้ ควรจะได้มีการทบทวนเกี่ยวกับหน่วยงานกลางรับผิดชอบงานอุตสาหกรรมวัฒนธรรมซึ่งผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมอีกครั้งหนึ่ง

ข. การจัดทำกฎระเบียบ กฎหมายและนโยบายภายในประเทศ

1. ก่อนจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ควรจะต้องให้ความสำคัญคุ้มครองความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ในอาณาเขตแห่งตนเกิดขึ้นสมบูรณ์เสียก่อน เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากอนุสัญญา โดยจัดทำกฎระเบียบ กฎหมายและนโยบายภายในประเทศ เพื่อส่งเสริมและ

คุ้มครองสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมของไทยที่ชัดเจน จะทำให้ประเทศไทยอยู่ในเวทีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศได้อย่างภาคภูมิ เช่น ออกกฎหมายว่าด้วยสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมรองรับการนำเอากฎหมายระหว่างประเทศมาปรับใช้ในประเทศเพื่อให้มีกฎหมายครอบคลุมถึงข้อตกลงในอนุสัญญา

2. ควรมีการปรับปรุงกฎหมายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการแก้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์อันเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นกับสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมทั่วโลก ถือเป็นปัญหาและอุปสรรคหลักที่เกิดขึ้นกับผู้ผลิตที่สูญเสียรายได้ไปมหาศาล สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมมีบริบทของการใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา มีนัยต่อการเพิ่มมูลค่าตลาดและการขยายตัวของสินค้าทางวัฒนธรรมโดยตรง ด้วยเหตุนี้ การกำกับดูแลเพื่อการคุ้มครองลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเพิ่มศักยภาพรัฐจำเป็นต้องวางแผนและกำหนดมาตรการต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อสร้างศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการไทย

3. ก่อนดำเนินการอนุวัติเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว หน่วยราชการเจ้าของเรื่องจะต้องเสนออนุสัญญาฉบับนี้ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ก่อน

4. มาตรา 25 วรรค 4 ของอนุสัญญาระบุให้ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีสามารถจัดทำคำแถลง (declaration) ไม่ยอมรับกระบวนการไกล่เกลี่ย (conciliation procedure) ได้ ดังนั้น หน่วยราชการเจ้าของเรื่องควรพิจารณาว่าสมควรที่จะจัดทำคำแถลงดังกล่าวหรือไม่ เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเป็นข้อพิจารณาทางด้านนโยบาย

5. การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ควรมีข้อมูลที่ชัดเจนในประเด็นข้อบทการคุ้มครองและส่งเสริม โดยเฉพาะขอบเขตการคุ้มครอง หากเป็นการคุ้มครองที่ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวัฒนธรรมทางการเกษตรด้วยแล้ว จำเป็นต้องพิจารณาความสอดคล้องในข้อบทกฎหมายภายในประเทศด้วย เพื่อประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลายของการแสดงออกทางวัฒนธรรมของเกษตรกรและชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมภาคการเกษตรของไทย

6. ในการเข้าเป็นภาคีนั้น ประเทศไทยต้องศึกษาถึงกฎหมาย กฎระเบียบ ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าใช้จ่ายต่างๆ และอื่นๆ ในการเข้าร่วมเป็นภาคี และขณะเดียวกันก็ควรคำนึงถึงความพร้อมทางการเงินของไทยและประโยชน์ที่ไทยจะได้รับ ซึ่งหากเป็นประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีแล้ว การเข้าร่วมบริจาคเงินต่างๆ จะต้องพึงคำนึงถึงความเหมาะสม สถานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และจำนวนเงินจะต้องไม่เป็นภาระต่องบประมาณแผ่นดินจนเกินไป

7. ควรมีการหารือระหว่างหน่วยงานเจ้าของเรื่องกับกระทรวงการต่างประเทศเพื่อสอบถามความเห็นของประเทศในกลุ่มอาเซียนและหาจุดยืนร่วมกันในการพิจารณาเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว เนื่องจากวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียนในบางประเด็นอาจจะมีความคล้ายคลึงกัน

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

เมื่อไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาแล้ว สิ่งที่ต้องดำเนินการมีดังต่อไปนี้

ก. ปลุกจิตสำนึกการรู้เท่าทันสื่อ สร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนไทยโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ในการปลูกฝังจิตสำนึกในการเปิดรับเนื้อหารายการอย่างรู้เท่าทัน เนื้อหาหรือเรื่องราวทางวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ จะไหลบ่าเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงควรยอมรับในความแตกต่างของเนื้อหารายการ และเลือกรับเนื้อหาที่มีประโยชน์มาปรับใช้กับสังคมไทย

ข. พัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคนิค เทคโนโลยีตลอดจนประสบการณ์ที่สั่งสมจากมืออาชีพแล้วนำมาถ่ายทอด บ่มเพาะ อบรม เพื่อสร้างคนไทยให้ก้าวขึ้นสู่ระดับสากลและพัฒนาสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมไทยให้ก้าวไกลสู่ระดับนานาชาติ

ค. พัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ผู้ประกอบการและสถาบันการศึกษาในการผลิตและพัฒนากำลังคน ฝีมือแรงงานอย่างเป็นระบบในทุกกระดับ

ง. เปิดพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์ คุณค่าและความหมายของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมไทยเพื่อเป็นช่องทางการสร้างคุณค่าทางสังคม มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้แก่ประเทศในฐานะเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ

จ. สร้างความนิยมบริโภคสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมไทยในตลาดต่างประเทศเพื่อเป็นกระจุกสะทอนให้ประชาชนไทยเกิดความภาคภูมิใจและเห็นประโยชน์จากมรดกวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

วิริยะ สว่างโชติ. “ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในมุมมองยูเนสโก”. 2552. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้ จาก <http://www.Thaiingo.org/writer/view.php?id=176>

พงศ์พันธ์ อนันต์วรณิษฐ์. 2550. “รายงานการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำเอกสารเชิงหลักการเพื่อให้ได้

ความหมายของสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมและแนวทางการพัฒนาสินค้าและบริการ
ของกระทรวงวัฒนธรรม”.

Canada-France Joint Communique on the Importance of Cultural Diversity in a World

Economy . 2009. (Online) Available from <http://www.dfaitmaeci.gc.ca/canada-europa/france/canadafrance/culture-en.asp>.

Canadian Industry Statistics. Definition Information and Cultural Industries (NAICS51).

2009. (Online). Available from <http://ic.gc.ca/cis-sic/cissic.nsf/Slide/cis51defe.html>.

Pauwelyn ,Joost The UNESCO Convention on Cultural Diversity, and the WTO:

Diversity in International Law-Making?. 2009. (Online) Available from

<http://www.asil.org/insights051115.cfm>

UNESCO (2005). 1993-2003. International Flows of Selected Cultural Goods and Services.

ภาคผนวก

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมความหลากหลาย
ของการแสดงออกทางวัฒนธรรม

ประวัติผู้เขียน นางสุทธิณี ยาวะประภาษ

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาตรี อักษรศาสตรบัณฑิต/ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปริญญาโท Master of Arts (Southeast Asian Studies) / มานุษยวิทยาวัฒนธรรม ปริญญา
ทางศาสนาพุทธ วรรณคดี Ohio University, U.S. A. (ได้รับทุนรัฐบาล ตามความต้องการของ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ)
- Diplôme de Professeur de Français à l' Etranger, Université de Besançon , France (ได้รับ
ทุนรัฐบาลฝรั่งเศส)

ประวัติการทำงาน

- หัวหน้างานวิเทศสัมพันธ์ กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ
- หัวหน้าฝ่ายฝึกอบรม กองส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ
- เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ ๘ ว กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ
- ผู้อำนวยการกลุ่มวัฒนธรรมต่างประเทศ กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงาน
ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาข้อมูลและส่งเสริมเครือข่าย สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ